A MAGYARORSZÁGI CIPÉSZ-CSIZMADIA MUNKÁSOK SZAKSZERVEZETI MOZGALMA 1903-1912

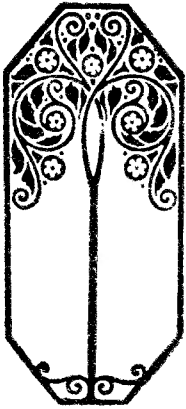

IRTA FARKAS ISTVÁN

• A SZAKSZERVEZET KIADÁSA •

1913 AUGUSZTUS HŐ

VILÁGOSSÁG KÖNYVNYOMDA RT. BUDAPESTEN

A magyarországi cipész-csizmadia munkások szakszervezeti mozgalma 1903-1912

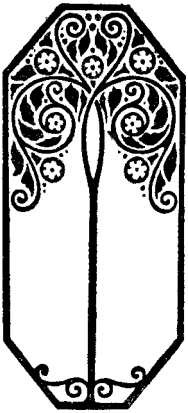

Irta: Farkas István

Kiadja a szakszervezet. 1913 augusztus hó -

Világosság könyvnyomda rt.
Budapesten, VIII, Conti-utca 4

Előszó.

A munkásság ugy érvényesülhet, gazdasági befolyásra ugy tehet szert, ha osztályhelyzetét felismerve, szervezkedik és szervezett erejével hatni, befolyásolni, küzdeni tud. Egyénenként a munkások tehetetlenek, könnyen elnyomhatók, de szervezetten nagy erőt képviselnek. Egyénenként senki sem tud érvényesülni. A társadalmi és gazdasági élet minden terén szervezett erők érvényesülnek.

A tőkések és munkáltatók a maguk érdekeit és felfogásait juttatják érvényre és elnyomják a munkásokat; lehetőleg alacsony béreket fizetnek és hosszu ideig dolgoztatják munkásaikat, mert az ilyen állapot előnyös nekik. A munkások pedig élni akarnak, élniök kell, mert dolgoznak és legtöbb jussuk van az életre. A munkások tehát szervezkednek, szakszervezetbe tömörülnek, hogy jobb munkafeltételekért, gazdasági és társadalmi érvényesülésükért küzdeni tudjanak.

Ilyen tiz évi küzdelemnek a főbb és jelentősebb eseményeit gyüjtöttük össze e füzetbe, hogy a lábbeli ipar összes munkásai, de főleg a mozgalom részesei erőt meritsenek a további küzdelemre, a még fokozotabb szakszervezeti tevékenykedésre.

Röviden összefoglalva adjuk a régebbi mozgalom történetét és a tiz évi mozgalom eseményeit, ugy, amint történtek, a szakegyesületnél és a szabadszervezetnél külön-külön csoportositottuk. A táblázatos kimutatásokat Günther Péter és Hubai János alkalmazott szaktársak állitották össze. Fogadják a szaktársak olyan szivesen, mint amilyen jóindulattal és a mozgalom iránt táplált szeretettel a központi vezetőség e füzet kiadását elhatározta.

A cipészmunkások szakmozgalma az országositás előtt.

A magyarországi cipészmunkások mozgalmának a kezdete az 1868-ban megindult általános munkásmozgalom kezdetével esik egybe. 1868-ban kezdtek a magyarországi munkások először önállóan szervezkedni és ennek keretében találjuk meg a cipészmunkások szervezkedésének a kezdetét is. Persze kicsi és kezdetleges keretek között indult meg a szervezkedés és jósokáig csak Budapesten volt valamelyes munkásmozgalom.

Kezdetlegesen, kicsi keretekben indult utjára a magyarországi munkásmozgalom, de mindjárt kezdeténél, az akkori viszonyokhoz mérten, elég öntudatossággal is. Az ország munkásságának zömét képező németajku munkások sokfelé megfordultak, sokat tapasztaltak és a nyugati államokban erős hullámzásban lévő munkásmozgalomról tudomásuk volt.

Ezek a tapasztalt, sokfelé megfordult német munkások győzték meg itteni munkástársaikat arról, amit Lassalle a német munkásoknak oly hévvel és kitartóan magyarázott, hogy a munkásoknak a polgári pártoktól különváltan, önállóan kell szervezkedni és pártot alakitani. Ezek a német-

ajku munkások ismerték a kommunista kiáltvány tanitásait és a szervezkedésnek a gondolatát ők hintették el Magyarországon.

A kezdet kezdetén, 1868-ban, a magyarországi munkásmozgalom kisarjadásánál, a már akkor Németországban erős hullámzásban levő munkásmozgalom jelszavai és törekvései tükröződnek vissza. Az önsegélyezés és az önálló munkáspárt megteremtésének hangoztatása, továbbá az önképző-egyesületek alakitására való törekvés voltak azok a célok, amelyek a magyarországi munkásmozgalom első megnyilvánulásának tartalmát képezték. Németországban akkor már volt önálló munkáspárt. 1864-ben alakult meg. Önképző-egyesületek is voltak és a Schulze-Delitzsch-féle önsegélyzési mozgalom is erős hullámzásban volt. A magyarországi munkásmozgalom meginditóinak és vezetőinek mindezekről tudomásuk volt és agitációjukban hivatkoztak is e példákra.

Ebben a mozgalomban résztvevő cipészek már 1868-ban arra törekedtek, az volt a legközelebbi céljuk, hogy szakmailag is szervezzék a munkásokat. Már 1868-ban az önképző-egylet megalakitásával foglalkoztak és e jelszóval agitáltak a cipészmunkások között, hogy azokat céljaik eléréséhez megnyerjék. Elképzelhető, hogy e cél elérése nehezen ment és igen sok akadálylyal kellett elődeinknek megküzdeni.

A céhek évszázados uralma alatt megcsontosodott szokások alakultak ki, amelyeket a kapitalista termelés még nem érintett akkoriban nálunk és igy sziklafalként ta-

padtak minden modern törekvés elé. E rendszerből fakadtak a „legények“ közötti ellentétek is, amelyekkel a mozgalom első stádiumában kellett megbirkózni, mint ahogy ma is még az uj területeken az előítéletek és patriarchális viszonyok leküzdésén keresztül érvényesülhet és verhet gyökeret a modern munkásmozgalom. Ezen viszonyokról irja az akkori idők egyik derék harcosa:

„A cipészek[1] között egy régi, a céhrendszer idejéből fenmaradt mühelyzsarnokság ellen is meg kellett küzdeni a munkásmozgalomnak. Ugyanis a cipészmühelyekben mindenütt két osztályra oszlottak a munkások. Az egyik osztály elsőrendü osztály volt. Ebben az idősebb munkások voltak felvéve és „Talléros-legények“ (Thaler-Gesellen“, auch „Vergleich-Gesellen“ genannt) elnevezés alatt külön zárt testületet képeztek és a mühelyekben a tekintélyt képviselték. A rajtuk kivül állók fölött előjogokat, kiváltságokat gyakoroltak és azoktól feltétlen engedelmességet követeltek. Ebben egész a zsarnokságig mentek. Ez az áldatlan állapot a cipészsegédeket két ellenséges táborra osztotta és e két tábor állandó harcban állott egymással. Tehát legfőbb ideje volt már, hogy ennek a bajnak vége szakadjon.

Minthogy a munkásmozgalom felvilágositólag és kiegyenlitőleg hat, ugy a do-

[1] Lásd bővebben „A budapesti cipészsegédek szakegylete 25 éves története“ cimü, 1912. évben megjelent füzetet.

log természeténél fogva a cipészsegédek mühely-arisztokráciáját: a „Talléros-legények“ intézményét is megszüntette.“

A budapesti cipészek kilenc évi szervezkedés után, 1877-ben, érték el azt, hogy alapszabályszerü egyesületük legyen. Alapszabályokat dolgoztak ki már 1869-ben és azokat jóváhagyás végett fel is terjesztették, de a hatóságok nem hagyták jóvá és a szervezkedni akaró cipészeket üldözték, az agitátorokat elfogták, becsukták és eltoloncolták. A hatóságok bornirtsága a társadalmi alakulatokkal szemben határtalan volt. Mindenáron el akarták fojtani a munkások mozgalmát. A cipészcéh segédkezett ebben a hatóságoknak, amennyiben beárulta a munkásmozgalom vezetőit a hatóságoknál, hogy azok az istent és a „hazát“ megtagadják. Pestváros képviselőtestületének a céhek elnökei ezen minőségüknél fogva tagjai voltak és a céhek elnökei a képviselőtestületben tiltakoztak mindennemü munkásegylet létesitése ellen.

A pesti cipészek 1874-ben tették az első nagyobbszabásu kisérletet arra, hogy a mozgalmat az egész országra kiterjesszék. 1874. év pünkösd napjára Pestre országos cipészkongresszust hivtak egybe. Erről az akcióról irja Horváth János, az akkori mozgalom egyik kiváló vezéregyénisége a következőket[2]:

„A kongresszusra szóló meghivók sokszáz példányban küldettek szét az ország

[2] A budapesti cipészsegédek szakegyletének 25 éves története, 1902.

összes cipészeinek. És a még nagyon is hézagos cipészmozgalom mellett mégis Pécs, Szigetvár, Nagykanizsa, Pozsony, Nagyszeben, Eszék, Zágráb, Grác és Bécs cipészsegédei küldöttek képviselőket a kongresszusra, melynek megtartására igy 22 képviselő jött össze. Minden készen és rendben volt, de a kongresszus megtartását az akkori belügyminiszter, Szápáry, a megnyitás előtt néhány órával betiltotta. Az elkeseredés igen nagy volt, mert az egész müvelet — ha nem is mindenkorra, de a jelen esetben bizonyára — el lett rontva. A kongresszus létrejöttét az akkori pártlapok: a Munkás Hetikrónika és az Arbeiter-Wochenkronik, is lehetőleg előmozditották.

A kongresszusnak az lett volna a feladata, hogy a cipész-szakmozgalmat az egész országra kiterjessze, egységesen szervezze. Minden nagyobb városban szakegylet alapitása terveztetett, melyek egymással kölcsönösen érintkeztek volna. Agitátorokról, szakszerü előadókról gondoskodva volt. Heckmann István szaktárs először is Pozsonyba, Szombathelyre és Sárvárra küldetett ki szakegyletek alapitása végett. Szakegyletek alapitása azonban lehetetlenség volt, mert a belügyminiszter az alapszabályokat valami kifogással mindig visszautasitotta.“

De nemcsak hogy a kongresszust nem tarthatták meg, hanem az ideiglenesen müködő cipészegyletet is szétrobbantották,

iratait a rendörség lefoglalta és további müködését megtiltotta.

A mozgalom azonban nem szünt meg, ha levertség és zavar állott is be jódarabig. A mozgalom vezetői igen kitartó és szivós emberek voltak s ujból kezdették a szervezés munkáját. Gyüléseztek, értekezleteket tartottak és a céhek is megszüntek. Végre azután 1877-ben a belügyminiszter láttamozta az alapszabályokat és igy alakult meg 1877 szeptember 24-én „A budapesti cipészsegédek önképző-egylete“, az első legális jellegü cipészmunkás-egyesület, amelyből a magyarországi cipészmunkások mozgalma kisarjadt.

A megalakult önképző mindenekelőtt tagokat iparkodott szerezni. A járulék havi 20 krajcár volt. Az egyesület oktatásokat, felolvasásokat rendezett és a mértani rendszer utáni cipészipari szakoktatást is meghonositotta Magyarországon. Ezt a rendszert a magyarországi cipészek közül kevesen ismerték, de senki sem tanitotta. A budapesti cipészsegédek szakegylete hivta Budapestre Knöfel Róbert bécsi cipészmestert, aki el is jött és itten nyilvános előadást tartott, amit a pesti cipészek megbámultak, mert nem tudtak a mértani rendszerről semmit sem. Bevezették a segélyezést és meghonositották a munkásközvetitést. Szóval, az önképző rendesen müködött és egyes tagjai, akik vidékre elkerültek, magukkal vitték a szervezkedésnek a gondolatát is. Az önképző azonban nem sokáig folytathatta nyugodtan müködését,

a hatóságok ujból üldözték a munkásmozgalmat. 1885-ben a cipészmozgalom legértelmesebb vezető embereit kiutasitották Budapestről és a mozgalomban zavar és több éven át tartó stagnálás állott be. A kiutasitottak és a budapesti szakmozgalom révén, habár kis mértékben is, de egyeseknél és egyes mühelyekben elterjedt a vidéken is a szakmozgalom hire és lassan érlelődöt a szervezkedés gondolata. A vidéki városokban legelőször Nagyszebenben, Pozsonyban, Temesváron és Kassán voltak cipészszervezetek, amelyek azonban az első kezdeményezés után, bár jóváhagyott alapszabályokkal birtak is, megszüntek, illetve nem tudtak rendszeresen müködni, részben a tagok hiánya, de legtöbbször a hatóságok és a mesterek önkénykedései miatt.

1890-ben és a rákövetkező években általában élénkebb lett a munkásmozgalom. Élénkebb agitáció folyt, szélesebb körben váltak ismeretessé a munkások törekvései és a szakmai szervezkedés is jobban elterjedt. A mozgalom vezetése és irányitása öntudatosabb és praktikusabb lett, ami a mozgalom térfoglalását lehetővé tette.

1891-ben ünnepelte meg Budapest munkássága először Magyarországon tüntetés keretében május elsejét. Ennek a hire eljutott a vidéki munkásokhoz is, az összes lapok irtak róla, a vidéki városokban az akkoriban elterjedt legényegyletekben és önképzőkörökben vitatkoztak róla.

1868-tól 1890-ig az ipari viszonyok is so-

kat változtak. A céhek maradványai eltünedeztek, a nagyobb városokban ipar képződött, a nagyipar kezdett kialakulni, munkás és munkaadó között a patriarchális viszonyok felbomlottak, a proletarizálódás folyamata megindult és a szociáldemokrata párt megalakult. Ebben az időben vett nagyobb lendületet a cipészmunkások mozgalma is.

1891-ben a budapesti cipészmunkások szaklapot adtak ki, amely könnyebbé és intenzivebbé tette az agitációt és az egész ország cipész-csizmadiamunkásait közelebb hozta egymáshoz. 1891 április elsején jelent meg a Cipész első száma és a budapesti cipészsegédek szakegylete 1891 augusztus 1-én magánhelyiségbe költözött. Csupa uj dolgok voltak akkoriban ezek, amelyek fokozták az agitátorok és a tagok munkakedvét és fejlesztették a szervezethez való ragaszkodás érzetét.

Ezzel egyidejüleg az egész országban röpiratokkal és a szaklap segitségével meginditják az agitációt és országos kongresszszusra hivják a cipészeket. Egyévi agitáció után 1892 április 17—18-án tartatott meg a cipészmunkások országos kongresszusa Budapesten, amelyen 24 városból jöttek össze a cipészmunkások küldöttel. A kongresszus tanácskozása és határozatai, amelyeket külön füzetben is kiadtak, az egész országban ismeretessé tették a cipészmunkások mozgalmát. A kongresszus kimondta, hogy minden városban szakegyesületet kell alakitani. A kongresszus után a nagyobb

vidéki városokban meg is indult az agitáció. Szervező bizottságok alakultak, amelyek előfizetőket gyüjtöttek a Cipész-nek, alapszabályokat dolgoztak ki és szervezni iparkodtak a cipész-csizmadia munkásokat. Természetes, hogy a gyakorlatban mindez nehezen ment, mert hiszen a legtöbb városban, ha lelkes emberek voltak is, de gyakorlattal a mozgalom vezetésében nem birtak. A legtöbb helyen pedig, ahol nekilendült a mozgalom, a hatóságok önkényes módon, erőszakkal megakadályozni iparkodtak azt. Mindjárt a kongresszus után Debrecenből két szaktársunkat, Nagyváradról pedig egyszerre hat szaktársunkat utasitotta ki a rendőrség, azért, mert értekezleteket tartottak, alapszabályokat dolgoztak ki és szakegyesületet akartak alakitani.

1894-ben tartották a cipészmunkások a második kongresszusukat, amelyen országos szervező bizottságot választottak. A szakszervezetek alakulását sürgették és a létező cipészszervezetek szövetségét határozták el. 1896-ban és 1900-ban voltak még cipészkongresszusok, amelyek az előbbiek nyomán országos egyesület alakitását sürgették, a létező egyesületek szövetségét, szervezetek megteremését szorgalmazták. Az 1896. évi harmadik kongresszus elhatározta, hogy minden helyi szervezet bevételeinek 5%-át a központi szervező bizottságnak küldje be az országos agitáció fedezésére, bérharcok támogatására és a nemzetközi szolidáris kötelességek teljesitésére. Az 1900. évben tartott kongresszus sürgeti

az országos szervezet megteremtését és a sztrájkjog elismerését.

Az országositás előtt cipészszakegyletek voltak Arad, Debrecen, Győr, Pécs, Brassó, Szeged, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Pozsony, Miskolc és Kaposvár városokban. A helyi egyesületek gvakran megszüntek vagy taglétszámuk gyakran annyira leapadt, hogy rendes müködést kifejteni nem tudtak. A hatósági üldözés is sok helyen tönkretette a mozgalmat és az alapszabályok jóváhagyására évekig kellett várni. Az 1894. év után a hódmezővásárhelyi véres események miatt az egész Alföld kivételes állapotok alá helyeztetett; 1897-ben és 1898-ban ugyanezen állapotokat honositotta meg Bánffy a városokban. Az ipari munkások szervezkedését is tüzzel-vassal tönkre akarták tenni. A toloncolások és lefotografálások Budapesten is napirenden voltak. A szaklapok ellen is tucatszám inditották a sajtópereket és ha izgatásra alkalmas anyagot nem tudtak felfedezni valamelyik szaklapban, akkor sajtórendőri kihágás cimén inditottak pert a szaklapok ellen és szigoru itéletekkel sujtották a vádlottakat. A Cipész-nek[3] a 90-es években sok sajtópere volt.

A 90-es években bérharcok, sztrájkok és bojkottok is voltak, már vidéki városokban is. A meglevő decentralizált szervezetek mellett azonban a munkások gazdasági har-

[3] Lásd bővebben a „Budapesti cipészsegédek szakegylete 25 éves története“ és a Cipész illető évfolyamait.

cainak szükséges szabadszervezeti berendezkedései nem alakulhattak ki és igy a gazdasági harcok, néhány eset kivételével, a kivánt eredményt nem hozták meg.

A Magyarországi Cipész-Csizmadia Munkások és Munkásnők Szakegyesülete működése 1903. évtől 1912. év végéig.

Az előző mozgalomban már élesen kidomborodott az a felfogás, hogy a céltudatos szakszervezeti mozgalom sikeres lefolytatásának elengedhetetlen feltétele az országos szakszervezet. Az országos cipészmunkás-kongresszusok tárgyalásain és hozott határozataiban ismételten hangsulyozták, hogy a munkások országos szervezése olyan gyakorlati és központositást igénylő cél, amelyért legelsősorban kell küzdeni és minden eszközt fel kell használni e cél elérésére. Nem is a mozgalomban volt annak az oka, hogy oly soká valósulhattak meg nálunk az országosjellegü munkásegyesületek; a munkásmozgalom vezetői minden alkalommal hangoztatták azt, hogy a munkásoknak épp ugy van joguk szakegyesületeket alakitani, mint ahogy az uraknak tetszésük szerint szabad és lehet kaszinókat, kártyázó klubokat, rózsafüzér és egyéb megbutitó szervezeteket létesiteni.

A magyar urak azonban az államhatalom minden erejével, a közigazgatás és biráskodás összes gépezeteivel kiirtani akarták a munkásmozgalmat s jó sokáig hitték is, hogy rendőri zaklatásokkal, szigoru birói itéletek kiszabásával, az egyesülési és gyülekezési jog barbár eltiprásával a magyarországi munkásokat „kijózanitják“ a szociáldemokrácia tanaiból. A legvadabb Bánffy-féle üldözések közepette az egész polgári sajtó egyhanguan azt irta, hogy nincs talaja nálunk a szocializmusnak, hogy csak néhány izgató müve az egész munkásmozgalom, hogy tehát következésképp ki lehet irtani az idegen talajból ideplántált szociáldemokrata munkásmozgalmat. S éppen ebben az időszakban nyujtott a magyarországi munkásság a szervezettséghez és a szociáldemokrata párthoz való ragaszkodásáról olyan szemléltető példát, hogy a magyar hatóságok, ha rövid időre is, de kényszerültek vad hajszájuk alábbhagyásával. És a munkásságnak ebben az időben folytatott szivós harca az elszenvedett rengeteg sok üldöztetés, bebörtönzés és toloncoltatás árán vivta ki magának az országos szervezeteinek elismertetését. Amikor fent a miniszteriumban látták, hogy a barbár üldözések, toloncoltatások és fotografálások nem irtják ki a szociáldemokráciát, hanem az üldözések dacára a munkások ragaszkodnak szervezeteikhez, akkor nagynehezen ráadták magukat arra, hogy az országosjellegü munkásegyesületek alapszabályait jóváhagyják.

1901-ben és 1902-ben a nagyobb szakmák szervezetei már foglalkoztak az országos szövetségek létesitésével. Ugyanebben az időben foglalkoztak vele a cipészmunkások is. Az 1900-ban tartott cipészmunkás-kongresszuson tárgyalták az országos szakegyesület kérdését és attól az időtől kezdve állandóan napirenden volt.

Az alakulás.

A cipészmunkások nem alakitottak külön országos szervezetet, hanem a Budapesti Cipészsegédek Szakegylete alapszabályait módositották és alakitották át országosjellegü alapszabályokká. A Budapesti Cipészsegédek Szakegylete 1902. évben ünnepelte meg 25 éves fennállását és ugyanazon évben elkészitették az országos alapszabályokat, amelyeket 1902 december 3-án a belügyminiszterium láttamozott. Az 1903 március 19-én tartott közgyülés foglalkozott az országos agitáció meginditásával és az egyesület ügymenetének ez ujabb alakulás szerint megkivánt irányitásával. A közgyülés után az egész országban megindult az agitáció uj csoportok létesitése érdekében, ugyszintén a fennállott helyi egyesületek csatlakozása céljából is. Az első évben — 1903-ban — a volt helyi egyesületek közül négy olvadt be az országos egyesületbe és *kilenc uj csoport alakult* olyan nagyobb helyeken, ahol az országositás előtt egyáltalában nem volt cipészmozgalom. 1904-ben és 1905-ben azután a

fennálló összes vidéki egyesületek csatlakoztak az országos szervezethez. A budapesti cipőfelsőrészkészitő-munkások szervezete azonban még mindig kivül áll a cipészmunkások országos egyesülete kötelékén és e magatartásával a cipészipari munkások küzdelmétől távol tartja a szakma munkásainak egy részét. 1906. évi január elsején beolvadtak ugyan országos szervezetünkbe, de még mielőtt a beolvadás véglegesen megtörtént volna, csatlakozásukat kicsiny okok ürügye alatt visszacsinálták. Legutóbb a Szakszervezeti Tanács bevonásával indultak meg a csatlakozásra vonatkozó tárgyalások és ez még most is folyamatban van.

Tagjárulék.

A tagjárulék az elmult 10 év alatt sok változáson ment keresztül, mig végre 1911. évben a tagdijosztályozással megteremtődött az az alap, amely legpraktikusabb rendszere a tagdijbefizetéseknek.

A tagdijjárulék kezdetben nagyon alacsony volt. A volt helyi egyesületekben a legtöbb vidéki városban még havijárulék volt és általában sokan azt hitték, még a mozgalomban tevékenyen résztvevő emberek közül is, hogy az alacsony járulék legjobb módja az indifferens munkások megszervezésének. Az egyesület térfoglalása és fejlődése folyamán azonban csakhamar be kellett látnia mindenkinek, hogy a magasabb járulékokkal lehetséges egyrészt a

szervezetet fejleszteni, másrészt pedig a szervezettel szemben támasztott igényeket kielégiteni. Bizony sokat kellett a tagdijjárulék felemeléséért küzdeni, verekedni, de most utólag beigazolódik, hogy ez szükséges és praktikus dolog volt. A tagdijjárulék a következő volt az elmult 10 évben: 1903. és 1904. évben 14 fillér volt a hetijárulék, 1905-től 1909-ig pedig 20 fillér. 1907-től 1909-ig a 20 filléres járulékon kivül a gyári segédmunkásnők részére 10 fillér volt a hetijárulék. 1910. évben 20 fillérről 30 fillérre emeltetett fel a tagdijjárulék és emellett megmaradt a gyári segédmunkásnők 10 filléres hetijáruléka is. 1911. évben történt meg a tagdij osztályozása és 1912. évben már az egész év folyamán ezen rendszer szerint folytak a tagdijbefizetések. A négy osztályra osztott tagdij a következő: I. osztály heti 40 fillér, II. osztály heti 30 fillér, III. osztály heti 20 fillér, IV. osztály heti 10 fillér.

Tagforgalom.

A tagforgalomról e füzetben táblázatos kimutatást közlünk, amely képét nyujtja annak a nagy taghullámzásnak, amely egyesületünket érinti. Az alakulás első évében 1903-ban 44.696 hetijárulék folyt be és 1507 uj tag lépett be egyesületünkbe. A legtöbb uj tag (8874) 1906-ban lépett be egyesületünkbe. A legtöbb hetijárulék 204.869, 1907. évben folyt be és ugyanezen évben 7863 uj tag iratkozott be. 1908-ban kezdő-

Kimutatás a befizetett hetek számáról és a tagforgalomról.

Befizetett hetek				Tagforgalom								
évben	száma	Az előző évvel szemben		Tagok száma az év elején	Belépett	Kimaradt v. törölteted	Kimutatott taglétszám az év végén	Az előző évvel szemben		Taglétszám évi átlagban	Az előző évvel szemben	
		emelkedés	esés					emelkedés	esés		emelkedés	esés
1903	44696	?	?	?	1507	?	1704	?	?	1117	?	?
1904	66851	22155	—	1704	3383	2805	2282	578	—	1671	554	—
1905	103030	36179	—	2282	4705	3944	3043	761	—	2576	905	—
1906	148739	45709	—	3043	8874	5792	6125	3082	—	3718	1142	—
1907	204869	56130	—	6125	7863	7902	6086	—	39	5121	1403	—
1908	171759	—	33110	6086	5051	7170	3967	—	2119	4294	—	827
1909	125073	—	56686	3967	2868	3605	3230	—	737	3127	—	1167
1910	86406	—	38667	3230	2237	2711	2756	—	474	2160	—	967
1911	87161	755	—	2756	3959	3804	2911	155	—	2179	19	—
1912	127863	40702	—	2911	4831	4479	3263	352	—	3197	1018	—

dött a visszaesés és tartott 1910. évig. Akkor volt ugyanis a gazdasági válság, a nagy munkanélküliség, amely miatt a cipész-csizmadiamunkások amugy is bizonytalan helyzete még bizonytalanabb volt és ennek következtében állt be a visszaesés. Hozzájárult ehez a cipésziparban végbemenő nagy átalakulás is. 1903. év végén a tagok száma 1704 volt. Az átlagos taglétszám a 47-es számitási kulcs alapján 1117 volt. Legnagyobb volt a taglétszám 1907. évben, mig a rákövetkező években a taglétszám fogyott és csak 1912. évben érte el ismét a taglétszám az 1909. évi taglétszámot. 1912. év végén a tagok száma 3263 volt. Az átlagos taglétszám 1912. évben 3197. Ez a taglétszám osztályok szerint a következőképp oszlik meg:

I.	osztály	— — — — —	209 tag
II.	„	— — — — —	1522 „
III.	„	— — — — —	615 „
IV.	„	— — — — —	851 „
		Összesen —	3197 tag

Hogy a taghullámzás milyen nagy szakszervezetünkben, azt a táblázatos kimutatásunk hüségesen visszatükrözi. Évről-évre ezer és ezer uj tag lép be szervezetünkbe, de ugyanannyi el is esik. Tiz év alatt szervezetünkbe belépett 45.000 és kimaradt 42.000 tag.

A csoportok száma.

A csoportok száma is olyan hullámzó, mint a tagok száma és ez szoros kapcsolat-

ban is áll egymással, amennyiben mind a kettőnek a hullámzása a cipészipari viszonyok bizonytalanságából ered. Az egyesület első évében a beolvadt egyletekkel együtt 20 csoportja volt egyesületünknek s ezután is minden évben alakultak uj csoportok, de meg is szünt minden évben több csoport. Tiz év alatt alakult összesen a beolvadt egyletekkel együtt 187 csoport, megszünt 130 csoport, a müködő csoportok száma 1912. év végén 57 volt.

A csoportok forgalmát az alábbi táblázat tünteti fel:

Év	Csoportok száma az év elején	Alakult vagy ujból kezdett müködni	Megszünt	Müködő csoport az év végén	Emelkedés	Esés
1903 —	7	13	—	20	13	—
1904 —	20	31	4	47	27	—
1905 —	47	30	14	63	16	—
1906 —	63	32	12	83	20	—
1907 —	83	27	38	72	—	11
1908 —	72	7	10	69	—	3
1909 —	69	4	17	56	—	13
1910 —	56	5	9	52	—	4
1911 —	52	18	15	55	3	—
1912 —	55	13	11	57	2	—

Hatósági üldözés.

A csoportok megszünésének okai nem tisztán a szaktársaink bizonytalan helyzetében, gyakori kényszer munkahely változásaiban lelik magyarázatukat, hanem a hatósági üldözések, zaklatások is sok csoportunkat tönkretették és egyes helyeken a hatósági üldözések következtében éveken

át nem lehetett csoportot alakitani. A koaliciós kormány alatt, Andrássy Gyula belügyminiszter adta ki 1906. évben a 122.000. számu rendeletét, amelylyel tág teret nyitott a szervezetek zaklatására és a csoportok alakulásának megakadályozására. A kormány és a kutyaszövetségek együttes rohama dühöngött 1906., 1907. és 1908. években a munkásszervezetek ellen és az uszitók óbégatásait a magyar hatóságok figyelemre méltatták. Tucatszámra oszlatták fel a szervezeteket. Szakegyletünk 20 csoportját függesztették vagy oszlatták fel a hatóságok 1907., 1908. és 1909. években és pedig a következő helyeken: Szombathely, Losonc, Orosháza, Nagyvárad, Temesvár, Lugos, Segesvár, Keszthely, Arad, Mohács, Zalaegerszeg, Kaposvár, Detta, Oravicabánya, Békésgyula, Dombovár, Törökszentmiklós Gyergyószentmiklós, Nagyenyed és Tokaj.

A kisebb városokban a csoport müködésének megakasztásával a mozgalom is megszünt, a nagyobb városokban azonban szaktársaink tultették magukat az üldözéseken és ha legális szervezetüket feloszlatták vagy felfüggesztették, más keretben tovább vitték és fentartották a szervezetet.

Munkaközvetités.

A munkaközvetités lényeges alkotó része annak a védelemnek, amely a szakszervezeten át érvényesül a munkások javára. Munkaközvetitésével szervezetünk majd

minden csoportja foglalkozik. Majdnem mindenhol megvalósitották azt szervezeteink és iparkodnak a kivánalmaknak eleget tenni. A hatósági vagy munkáltatószervezetek közvetitő irodái a közvetitésnél nem hogy csak figyelembe nem veszik a munkásérdekeket, hanem ellenkezőleg, amennyiben csak módjuk van hozzá, közvetitésükkel a munkaviszonyok rosszabbodását idézik elő. Ezzel szemben kell a munkásoknak szervezetük utján a közvetitéssel védekezni. Megbizható értesüléseket a szakegyesületi munkaközvetitő nyujt a munkásoknak közvetités alkalmával, mivel annak csak az áll érdekében, hogy közvetitett tagjait a betöltendő hely munkaviszonyairól teljes nyiltsággal és őszinteséggel informálja, felvilágositsa. Sajnos, minden csoportunkból a közvetitésre vonatkozó statisztikai adatok nem állnak rendelkezésünkre és igy egyesületünk e téren végzett teljes munkáját részletes számadatokkal nem világithatjuk meg. Egyesületünk legnagyobb csoportjának, az I. számu csoport közvetitésének adatai azonban rendelkezésünkre állanak és tájékozásul azokat leközöljük. Az I. számu csoport közvetitőirodájához 10 év alatt 11.419 esetben fordultak munkásokért a munkaadók és kerestek 17.418 munkást. A csoport közvetitett összesen 10 év alatt 12.124 munkást vagyis a keresletnek 69.6%-át kielégitette. A többi csoportok közvetitése körülbelül együttvéve ugyanannyi, mint az I. számu csoporté.

Oktatás.

A munkások érdekeinek megvédése mellett az oktatás, a tagok nevelése, intelligenciájuknak fokozása a legfontosabb kulturális cél. A munkásság előre törekvése, de nyomasztó helyzete és az alacsony kulturnivó, amely nálunk Magyarországon a népnevelés gyatrasága miatt megvan, nagyon szükségessé teszi azt, hogy a szakszervezetek minden irányban hathatósan teljesitsék az oktatás terén feladatukat. Szakegyesületünk e téren különösképpen iparkodott feladata teljesitésére. Évről-évre a legtöbb csoportban rendszeresen tartattak előadások a tudomány minden ágából és ahol csak alkalom kinálkozott, az elemi oktatásokat is rendszeresitettük. Budapestről vidéki városokba küldtünk felolvasókat és a könyvtárak gyarapitására állandóan nagy sulyt helyezett egyesületünk. Egyesületünk csoportjainak könyvtáraiban 5165 kötet könyv van, amely lehetővé teszi azt, hogy tagjaink saját szorgalmuk és ambiciójuk szerint az önmüvelődés utján előbbre jussanak.

A tagok jogainak nemzetközi védelme.

Sokáig ugy volt, hogy a szerzett tagsági jog alapján, segélyigényeit csak helyben, ahol tag volt valaki, ott élvezhette. Az országos egyesület alakulásával a jogok élvezetének és gyakorlatának határai kitágultak, amennyiben bármely tag bármely

csoport területén igénybeveheti szerzett jogait. Minden csoport területén saját szervezetében van a tag s bár hova vetihányja a sors, jogainak értéke megmarad. És amint ki kellett épiteni az országos szervezeteket, hogy a munkások érdekei megvédésének területe nagyobb, egységesebb és szilárdabb legyen, épp ugy ki kellett épiteni a tagok jogainak nemzetközi védelmét is.

Nemzetközi cipészmunkás-kongresszusokon megállapodtak a különböző országok szervezetei, hogy tagjaik szerzett tagsági jogait kölcsönösen elismerik és a külföldre utazó tagok segélyigényeit kielégitik. E célt szolgálja a nemzetközi unió, amelyhez a magyarországi cipész-csizmadiamunkások szervezete is tartozik. Az unióhoz tartozik Európa minden államában létező országos cipészmunkás-szervezet, mintegy százezer taggal. Szakegyesületünk tagjai tehát bármely országban, ugy mint itthon, tagsági jogaik értelmében segély- és egyéb jogaik élvezetére biztositva vannak.

Segélyezés.

Szakegyesületünk segélyezési rendszere a tiz év folyamán több változáson ment át. 1903-ban csak munkanélküli és utassegélyt nyujtott tagjainak. A munkanélküli segély négy héten át heti 6 korona, az utassegély évenként 2.40 korona volt. 1906-ban a munkanélküli segély 6 koronáról 8 koronára emeltetett fel, az utassegély pedig kilométer rendszer alapján tökéletesittetett.

Az 1911. évi julius hó 30. és 31-én tartott küldött-közgyülés a tagdij osztályozásával kapcsolatosan a fokozatos segélyezés rendszerét valósitotta meg egyesületünkben és a költözködési és rendkivüli segélyezések is bevezettettek. A segélyezés most a következő:

Munkanélküli segély.

1 évi tagság, 52 befizetett hét után évenkint az

I. osztályban	4	heti	segély	à	10 K	= 40 K
II. „	4	„	„	à	8 K	= 32 K
III. „	4	„	„	à	6 K	= 24 K
IV. „	4	„	„	à	4 K	= 16 K

3 évi tagság, 156 befizetett hét után, tekintet nélkül arra, hogy a tag ezen idő alatt segélyt élvezett-e vagy sem, évenkint az

I. osztályban	4	heti	segély	à	11 K	= 44 K
II. „	4	„	„	à	9 K	= 36 K
III. „	4	„	„	à	7 K	= 28 K
IV. „	4	„	„	à	5 K	= 20 K

6 évi tagság, 312 befizetett hét után, tekintet nélkül arra, hogy a tag ezen idő alatt segélyt élvezett-e vagy sem, évenkint az

I. osztályban	4	heti	segély	à	12 K	= 48 K
II. „	4	„	„	à	10 K	= 40 K
III. „	4	„	„	à	8 K	= 32 K
IV. „	4	„	„	à	6 K	= 24 K

Utassegély.

Az utassegély mérve és nagysága a következő:

1 évi tagság, 52 befizetett hét után évenkint az

I. osztályban	16	napi	segély	à 1 K	= 16 K
II. „	10	„	„	à 1 K	= 10 K
III. „	8	„	„	à 1 K	= 8 K
IV. „	5	„	„	à 1 K	= 5 K

3 évi tagság, 156 befizetett hét után, tekintet nélkül arra, hogy a tag ezen idő alatt segélyt élvezett-e vagy sem, évenkint az

I. osztályban	18	napi	segély	à 1 K	= 18 K
II. „	14	„	„	à 1 K	= 14 K
III. „	10	„	„	à 1 K	= 10 K
IV. „	7	„	„	à 1 K	= 7 K

6 évi tagság, 312 befizetett hét után évenkint az

I. osztályban	20	napi	segély	à 1 K	= 20 K
II. „	16	„	„	à 1 K	= 16 K
III. „	14	„	„	à 1 K	= 14 K
IV. „	10	„	„	à 1 K	= 10 K

Költözködési és rendkivüli segély.

Rendkivüli segélyt, a segély neméhez mérten, rendkivüli esetekben kaphat a tag.

Nős, családos tagok, akik munkaalkalom változása miatt egyik városból a másikba kénytelenek költözködni és költözködésük 15 kilométernél nagyobb távolságra esik, a járulékok befizetései és tagsági évük arányában jogosult utassegélyt költözködési segélyként egyszerre felvehetik. Az olyan nős, családos tagok, akik a munkanélküli segélyt egyáltalán nem, vagy nagyon csekély mértékben veszik igénybe, költözködés esetén és indokolt esetekben a jogosult utassegélyen felül rendkivüli segélyt is

nyerhetnek. Az ilyen segélyek összegét esetről-esetre a központi vezetőség állapitja meg.

A tiz év alatt kifizetett segélyeket a következő táblázat tünteti fel:

Év	Hetijárulékok utáni bevétel	Segélyekre kifizetett összeg	Százaléka a befizetett járulékoknak
	korona	korona	
1903 —	6.257.42	1.018.—	16.27
1904 —	9.359.23	1.674.23	17.89
1905 —	16.447.94	2.442.31	14.85
1906 —	29.747.80	3.522.53	11.84
1907 —	40.691.—	7.453.77	18.32
1908 —	32.379.20	12.612.63	38.95
1909 —	22.467.70	11.073.78	49.29
1910 —	18.074.80	6.994.57	38.70
1911 —	24.642.30	4.764.69	19.34
1912 —	29.926.90	4.680.67	15.69

A segélykiadások összege legnagyobb volt 12.612.63 korona (38.95%) 1908-ban, a bevételek legnagyobb összege adatott ki segélyekre 1909-ben, amikor is a 22.467.70 korona tagdijbevétellel szemben 11.073.78 korona (49.29%) segélykiadás volt. Ezen években volt a tiz év alatt legnagyobb a munkanélküliség. 1906-ban volt legkisebb arányu (11.84%) a segélykiadás. Akkor jó munkamenet volt. A munkanélküli segélyezésnek a jelentősége és munkásvédelmi szerepe általában élénken visszatükröződik a kimutatáson. Rossz munkamenet alatt, amikor a munkáltatók elbocsátják munkásaikat, amikor a munkások munkanélkül kénytelenek lenni és nincs mire támaszkodniok, nincs miből élniök, akkor a szervezet ereje, segélyezésének mérve teszi lehetővé tagjainak védelmét, sok esetben

Kimutatás a magyarországi cipész-csizmadia munkások és munkásnők szakegyesülete tiz évi összbevételéről és kiadásáról.

Év	Bevételek								Kiadások											
	Heti járulékokból		Beiratási díjakból		Egyéb bevételek		Összbevétel		Segélyekre		Oktatás és könyvtárra		Közgyülések, agitáció és ellenőrzés		Helységek fentartása		Egyéb kiadásokra		Összkiadás	
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
1903	6257	42	804	30	7542	80	14604	52	1018	—	2853	33	272	24	2685	82	4374	01	11203	40
1904	9359	23	1842	72	10397	56	21599	51	1674	23	5775	7.	1148	74	5424	94	6535	42	20559	05
1905	16447	94	2352	46	13104	58	31904	98	2442	31	2644	69	2085	—	10394	39	16599	31	34165	70
1906	29747	80	4437	—	23724	40	57909	20	3522	53	4376	20	2613	91	11493	44	28712	98	50619	06
1907	40691	—	3931	80	20613	87	65236	67	7453	77	3845	79	8312	18	13026	89	34920	69	67559	32
1908	32379	20	3535	40	17900	32	53814	92	12612	63	3516	24	3760	64	13066	72	24659	39	57615	62
1909	22467	70	2049	30	13675	41	38192	41	11073	78	2415	41	1454	12	9707	87	14426	54	39077	72
1910	18074	80	1574	90	16119	84	35769	54	6994	57	1829	48	3256	65	8119	74	14513	47	34713	91
1911	24642	30	2771	30	13883	37	41296	97	4764	69	1892	48	4638	66	8685	07	16277	72	36259	03
1912	29926	90	3381	70	13628	63	46937	23	4680	67	3065	19	3226	65	9230	68	25776	67	45979	86
	229994	29	26680	88	150590	78	407265	95	56237	18	32214	94	30768	79	91835	56	186796	20	397852	67

A magyarországi cipész- és csizmadia munkaponti irodájának pénztár

BEVÉTEL

		K	f	K	f
1	Egyenleg:				
	a) Készpénz 1912 január 21-én ---	819	66		
	b) Takarékbetét --- — — —	3500	—		
	c) Postatakarékban--- — — —	902	15	5221	81
2	A csoportok által beküldött járulékokból — — — — --- --- —	19426	42		
3	Megszünt csoportok pénztári maradványa --- — — --- — —	86	90		
4	Az aradi csoport követelése ---	131	28		
5	Kölcsön visszafizetésére — --- ---	15	—	19659	60
6	Fizetési előleg visszafizetésére —	150	—		
7	Butoreladás — — — --- — —	60	—		
8	Tartozás visszafizetése — — ---	16	—		
9	Adomány --- — — — — —	14	20		
10	Kamatok — — — — — —	99	56		
11	Átmenő tétel — --- — — —	100	52		
12	Számadási különbözet május hóban	—	20		
13	Nagybecskerekről beküldetett ---	42	12	482	60
	Összesen ---			25364	01

ások és munkásnők szakegyesülete közimutatása az 1912. évről.

KIADÁS

		K	f	K	f
1	Segélyezések:				
	a) II. osztályu munkanélküli segély — — — — — —	235	—		
	b) IV. osztályu munkanélküli segély — — — — — —	20	—		
	c) Utassegély — — — — —	18	—		
	d) Költözködési segély — — —	50	—		
	e) Rendkivüli segély — — —	197	60	520	60
2	Jogvédelem — — — — — —	820	72		
3	Közös jogvédelem (Szaktanács) —	537	59	1358	31
4	Könyvtári kiadás — — — —			148	20
5	Lakásfentartás és telefon — —			707	20
6	Személyi kiadás:				
	a) Központi alkalmazottak — —	5280	—		
	b) Fővárosi alkalmazott — —	1104	—		
	c) Tiszteletdij — — — — —	100	—	6484	—
7	Ügykezelési kiadások:				
	a) 20.000 tagsági könyv — —	3000	—		
	b) Havileszámolási ivek és könyvek — — — — — — —	345	—		
	c) Járulékbélyeg és egyéb nyomtatványok — — — — —	1352	—		
	d) Postaköltség — — — —	122	44		
	e) Irodaszerek és bélyegzők —	60	54		
	f) Postacsekkezelés — — —	43	90		
	g) Munkásbiztositás — — —	154	34		
	h) Kapupénz — — — — —	111	40		
	i) Hirdetések — — — — —	130	—		
	j) Levélhordónak — — — —	18	—	5337	62
8	Agitáció:				
	a) Vasuti bérletjegy — — —	905	—		
	b) Kiküldetések — — — —	1794	32		
	c) Nemzetközi Unió-Járulék —	145	79	2845	11
9	A csoportoknak küldött — — —			525	—
10	Egyéb kiadások:				
	a) Kölcsön visszafizetése — —	2800	—		
	b) Társadalomtudományi Társaság tagdija — — — — —	30	—		
	c) Átmenő tételek — — — —	100	52	2930	52
				20856	56
11	Egyenleg:				
	a) Készpénz 1913 január 29-én —	937	61		
	b) Takarékbetét — — — —	2582	28		
	c) Postatakarékban — — — —	987	56	4507	45
	Összesen —			25364	01

A magyarországi cipész és csizmadia mu
BEVÉTEL ponti irodájának egyesi

		K	f	K	f
1	Pénztári állomány:				
	A központban 1912 január 21-én	5221	81		
	A csoportban 1912 január 1-én —	3234	10	8455	91
2	8348 I. oszt. hetijárulék à 40 fillér	3339	20		
3	60882 II. oszt. hetijárulék à 30 fillér	18264	60		
4	24598 III. oszt. hetijárulék à 20 fillér	4919	60		
5	34035 IV. oszt. hetijárulék à 10 fillér	3403	50	29926	90
6	Beiratási díj 4831 uj tag után à 70 fill.			3381	70
7	Pótló könyvekből — — — — —			20	70
8	Külön járulékokból — — — — —			1904	74
9	Pártoló tagoktól — — — — — —			66	—
10	Ünnepélyek és tánciskola — — —			9553	63
11	Különféle bevételek a központnál	482	60		
	Különféle bevételek a csoportoknál	1600	96	2083	56
	Összesen —			55393	14

sok és munkásnők csoportjainak és közmutatása 1912. évről.

KIADÁS

		K	f	K	f
1	Munkanélküli segély a központnál:				
	I. oszt. tagoknak — — — — —	—	—		
	II. oszt. tagoknak — — — — —	235	—		
	III. oszt. tagoknak — — — — —	—	—		
	IV. oszt. tagoknak — — — — —	20	—		
	Munkanélküli segély a csoportoknál:				
	I. oszt. tagoknak — — — — —	90	—		
	II. oszt. tagoknak — — — — —	1547	82		
	III. oszt. tagoknak — — — — —	48	—		
	IV. oszt. tagoknak — — — — —	64	—	2004	82
2	Utassegély a központnál — — —	18	—		
	Utassegély a csoportoknál — —	301	25	319	25
3	Költözködési segély a központnál	50	—		
	Költözködési segély a csoportoknál — — — — — — — — — —	105	85	155	85
4	Rendkivüli segély a központnál —	197	60		
	Rendkivüli segély a csoportoknál	220	04	417	64
5	Jogvédelem a központnál — — —	1358	31		
	Jogvédelem a csoportoknál — —	424	80	1783	11
6	Oktatás és lapok előfizetése — —			1634	44
7	Könyvtár a központnál — — — —	148	20		
	Könyvtár a csoportoknál — — —	1282	55	1430	75
8	Házbér a csoportoknál — — — —			7329	64
9	Fütés, világitás stb. a központnál	707	20		
	Fütés, világitás stb. a csoportoknál	1193	84	1901	04
10	Személyi kiadások a központnál	6484	—		
	Személyi kiadások a csoportoknál	2136	90	8620	90
11	Ügykezelési költség a központnál	5337	62		
	Ügykezelési költség a csoportoknál	1033	85	6371	47
12	Leltári kiadások — — — — — —			438	19
13	Agitáció a központnál — — — —	2845	11		
	Agitáció a csoportoknál — — —	381	54	3226	65
14	Ünnepélyek és tánciskola — — —			5239	19
15	Egyéb kiadások a központnál —	2930	52		
	Egyéb kiadások a csoportoknál —	2176	40	5106	92
				45979	86
16	Pénztári állomány a központban 1913 január 29-én — — — — —	4507	45		
	Pénztári állomány a csoportokban 1912 december 31-én — — — —	4905	83	9413	28
	Összesen —			55393	14

megélhetését. A társadalom, a termelési rend csak elnyomja, keresetnélkülivé, kitaszitott pariává teszi a munkásokat, de jövőjükről, munkanélküliség esetén való megélhetésükről nem gondoskodik Ezt maguk a munkások végzik el szervezetük, szakegyesületük segitségével.

Pénztári forgalom.

Egyesületünk pénztári forgalmáról táblázatos kimutatásokat közlünk. És pedig a csoportok 1912. évi bevételeiről és kiadásairól, a központ 1912. évi bevételeiről és kiadásairól, e két kimutatás összesitéséről, vagyis szakegyesületünk 1912. évi egész pénztári forgalmáról, továbbá a tiz évi összes bevételek és kiadásokról. A kimutatások visszatükrözik az egyesület gyarapodását, egyes évek stagnálását ugy, amint a valóságban volt. Tiz év alatt a bevétel és kiadás a következő volt :

Bevételek :

Hetijárulékokból — — —	229.994.29	kor.
Beiratási dijakból — —	26.680.88	„
Egyéb bevételek — — —	150.590.78	„
Összesen —	407.265.95	kor.

Kiadások :

Segélyekre — — — — —	56.237.18	kor.
Oktatásokra — — — —	32.214.94	„
Agitációra — — — — —	30.768.79	„
Magánhelyiségek fentartására — — — — —	91.835.56	„
Egyéb — — — — — —	186.796.20	„
Összesen —	397.852.67	kor.

Legnagyobb tétel a pénztári forgalomban a vegyes, illetve egyéb bevételek és kiadások összege. A bevétel ezen tételében vannak összesitve a különjárulékok, amelyek csak egyes csoportokban fordulnak elő házbérpótlék, munkásotthon-alap cimén, tehát nem általános, hanem helyi jellegüek. Továbbá az adományok, pártolódijak, mulatságok és tánciskolák bevételei. A mulatságok és tánciskolai bevételek maguk 94.000 koronát tesznek ki.

A kiadásoknál ugyancsak az „egyéb", illetve vegyes kiadások között vannak az ügykezelési, beruházási, leltári, személyi kiadások és költségek, továbbá a mulatságok, tánciskolai és vegyes kiadások összesitve. A mulatságok és tánciskolai kiadások összege 60.000 korona. Ügykezelés, felszerelés és beruházás költségei 77.252.50 koronával szerepelnek az egyéb, illetve vegyes kiadások között.

A magánhelyiségek fentartása tiz év alatt 91.000 koronájába került egyesületünknek, segélyekre 56.000, oktatásokra 32.000, agitációra 30.000 koronát adott ki egyesületünk. A kiadások mind pozitiv célt szolgálnak. A magánhelyiségek fentartására forditott kiadások teszik lehetővé a kényelmes egyesületi helyiségeket, amelyek elvonják a munkásokat a korcsmázástól, lehetővé teszik a társaséletet, a könyvtárak fentartását és az előadások megtartására alkalmas helyül szolgálnak. Az oktatásokra, segélyekre és agitációra kiadott összegek egyenesen védik, fejlesztik a mun-

kások kulturális élettartamát. A magánhelyiségek fentartása növeli a beruházási és leltári kiadásokat, amely azonban belekapcsolódik a kitüzött cél elérésébe, hogy a munkások szervezettségét, osztálytudatos nevelését és kulturális fejlődését menné! biztosabban és sikeresebben hajthassuk végre.

Egyesületünk bevétele legkisebb volt az alakulás első évében, 1903-ban, legnagyobb volt 1907-ben: 65.000 korona. Ugyanezen évben volt legnagyobb a kiadás is, amely 2000 koronával multa felül a bevételeket. 1908., 1909. és 1910. években csökkentek a bevételek és 1907—1908. és 1909. években több volt a kiadás, mint a bevétel. Ezen években 20 fillér volt a tagjárulék és épp e kedvezőtlen pénzügyi helyzet alapján emeltetett fel a tagdij 30 fillérre. 1910. évben aztán meg is szünt már a deficit és a következő években a bevételek ismét emelkedtek.

*

A történeti hüség kedvéért még egy dologról kell megemlékeznünk. 1909. és 1910. években egyesületünk legnagyobb csoportjában — az első számu csoportban — személyes veszekedések dultak, amelyek bénitották a mozgalmat. Annyira fajult a dolog, hogy a veszekedéseket vivők, amikor meggyőződtek arról, hogy eljárásukkal és magatartásukkal elszigetelten állnak, külön cipészszervezet alakitását készitették elő.

Ahogy ez az aknamunka a vezetőségnek tudomására jutott, tizenegyet közülük az

egyesületből kizárt. Ezután a külön szervezetet meg is alakitották, amely azonban megérdemelt sorsára jutott, a kezdett kezdetén elzüllött, tönkrement.

*

Rövid kivonatban sorakoztattuk fel szakegyesületünk tizéves történetének főbb eseményeit. Sok kisérő beszéd nem kell hozzájuk, maguk az adatok beszélnek.... Hosszu évek törekvéseinek és küzdelmeinek eredménye az országos szakegyesület. Kitartással harcoltak érte, üldözéseken, bebörtönözéseken keresztül gázolva, folytatták szivós küzdelmüket és az óhajtott cél eléretett.

Tiz év alatt az országos egyesület kialakult, nagyszerü nevelő munkát végzett és a cipész-csizmadia-munkások lealázó, nyomoruságos sorsának leküzdésére harcosokat nevelt. Tovább kell épiteni, szervezkedni, tagokat gyüjteni, de mindig szivósan kitartani és akkor az eredmény nem maradhat el.

A cipész-csizmadia munkások gazdasági mozgalma 1903. évtől 1912, év végéig.

A gazdasági mozgalom lehetőségének feltétele a jó szervezettség. Ez pedig azelőtt kevésbé volt meg. A helyi szervezetek mellett a szabadszervezetek nem alakulhattak ki. Enélkül pedig sikeres gazdasági harcokat folytatni nem lehetett.

A cipészmunkások régebbi szervezeteiben nagy általánosságban megvolt ugyan az erős törekvés arra, hogy helyzetükön javitsanak, munkaviszonyaikat rendezzék, de szervezetük ezen cél megvalósitására berendezve nem volt.

A munkaviszonyok.

A cipész-csizmadiamunkások helyzete az országositás előtti években nagyon rossz volt. 1897-től 1904-ig olyan elzüllött állapotok voltak a cipészipari munkaviszonyokban, hogy ez a gyalázatos helyzet egyenesen sarkalta, üzte, hajtotta a cipész-csizmadiamunkásokat arra, hogy nyomorúságos helyzetükön változtassanak.

A cipésziparban eddig az ideig már nagy változás állt be. A kézmüközépipar erősen

ki volt alakulva és kezdett csucspontjához közeledni. Most nincsenek már kézi munkára berendezett olyan nagy középipari cipészüzemek, mint akkor voltak. A Márkus-Mayer, Lichtmann, Schwarcz Testvérek, az Agulárok és ehez hasonló több nagyobb üzemek sok munkást foglalkoztattak. Száz-százötven ember dolgozott a felsorolt és az ezekhez hasonló egy-egy cipészipari cégnél. A sitz-rendszer, az otthonmunka teljes mértékben ki volt alakulva és a nagyobb cégek munkásai mindannyian sitzen dolgoztak. Az előretörő középipar a lehető legképtelenebb munkabérrendszert teremtette meg és ebből szivta gyarapodását. A középipar a sitzrendszerrel járó nyomoruságos helyzetet aknázta ki teljes mértékben a maga javára.

A cipőgyáripar is ekkor kezdett kialakulni. Az 1900., 1901. és 1902. években több gyár létesült. Mödlingből a cipőgyárat állami kedvezmények elnyerése végett áthelyezik Magyarországba Temesvárra és a „Turul“ cipőgyár kialakul, a Brettschneider-féle cipőgyár Selmecbányán, a Kobrak Budapesten és a Moskovitz-féle cipőgyár Nagyváradon ugyanezen időtájt létesültek. Az erős fejlődésben lévő kézi cipőközépipar versenyre kel a gyárakkal és az alacsony bérek, kedvezőtlen munkaviszonyok révén iparkodik érvényesülni és továbbfejlődni. A gyárakban is rettenetes rossz állapotok fejlődnek ki, a munkások ellentállóképessége, mivel szervezve alig voltak, nem érvényesülhetett és igy a munkaviszonyok az egész vonalon rosszabbodtak.

Az 1896. évi kiállitás utáni években, 1897-ben és 1898-ban, igen nagy arányu a cipésziparban a munkanélküliség. Ezrével csatangolnak munka nélkül a munkások, járnak üzletről üzletre, olcsón ajánlkoznak munkavállalásra és ez a körülmény csak rosszabbá tette a munkaviszonyokat. Határtalan hosszu munkaidőt dolgoztak a cipészmunkások, a bérek rendkivüli alacsonyak, a városi élet pedig általában drágább lesz. Az otthonmunka lehetővé teszi a munkáltatóknak azt, hogy egy és ugyanazon munkanem elvégzéséért külömbözőféleképpen fizessenek. Valóságos licitáció folyt akkoriban a munkabérek körül és a legképtelenebb állapotok fejlődtek ki. Hogy ezeket az állapotokat teljes egészében megvilágitsuk, amely történeti szempontból is, meg a gazdasági harcok terén való elindulás szempontjából is nagyon fontos, ideiktatunk statisztikai adatokat a munkabérekről, amely megvilágitja a cipészmunkások akkori nyomoruságos helyzetét. Az adatokat „A Cipész“ 1900. évi 19. és 20. számából vettük. „A Cipész“ ezen számaiban 66 budapesti legnagyobb cipészüzemből vannak az adatok összegyüjtve, amelyek az akkori munkabéreket és azt tüntetik fel, hogy egy és ugyanazon munkaadók, alkalmazott munkásaikat különbözőképpen fizették. A 66 üzletben, mint „A Cipész“ irja, körülbelül 2000—2500 munkás volt foglalkoztatva. Eszerint tehát az alább felsorolt munkabérek a cipészmunkások számottevő nagy részére vonatkoztak. Az adatok a következők :

Rendelt, varrott férficipők után páronként fizetett:

4	munkaadó — — — — —	3.— kor.
21	„ — — — — —	3.20 „
9	„ — — — — —	3.40 „
12	„ — — — — —	3.60 „
11	„ — — — — —	4.— „
5	„ — — — — —	4.40 „
4	„ — — — — —	4.60 „

Rendelt szeges férficipők után páronként fizetett:

6	munkaadó — — — — —	2.— kor.
20	„ — — — — —	2.20 „
19	„ — — — — —	2.40 „
11	„ — — — — —	2.60 „
6	„ — — — — —	2.80 „
4	„ — — — — —	3.— „

Raktári varrott férficipők után fizetett páronként:

19	munkaadó — — — — —	2.60 kor.
21	„ — — — — —	2.80 „
11	„ — — — — —	3.— „
6	„ — — — — —	3.20 „
4	„ — — — — —	3.40 „
3	„ — — — — —	3.60 „
2	„ — — — — —	3.70 „

Raktári szeges férficipő után páronként fizetett:

6	munkaadó — — — — —	1.40 kor.
13	„ — — — — —	1.60 „
11	„ — — — — —	1.70 „
19	„ — — — — —	2.— „
11	„ — — — — —	2.10 „
4	„ — — — — —	2.40 „
2	„ — — — — —	2.60 „

Rendelt varrott női cipők után páronként fizetett :

3	munkaadó	— — — — —	2.20 kor.
7	„	— — — — —	2.40 „
9	„	— — — — —	2.60 „
15	„	— — — — —	2.80 „
12	„	— — — — —	3.— „
11	„	— — — — —	3.20 „
5	„	— — — — —	3.40 „
3	„	— — — — —	3.60 „
1	„	— — — — —	3.80 „

„A Cipész“ megjegyzi, hogy raktári női varrott munka a 66 üzletben állandóan mindegyikben nem fordul elő és igy ennek felsorolását elhagyja. Tovább közli azonban az adatokat és pedig :

Rendelt szeges női cipők után páronként fizetett :

4	munkaadó	— — — — —	1.40 kor.
11	„	— — — — —	1.60 „
23	„	— — — — —	1.70 „
12	„	— — — — —	1.80 „
8	„	— — — — —	2.— „
6	„	— — — — —	2.20 „
2	„	— — — — —	2.40 „

Raktári női szeges cipők után páronként fizetett :

7	munkaadó	— — — — —	1.— kor.
11	„	— — — — —	1.20 „
13	„	— — — — —	1.40 „
11	„	— — — — —	1.50 „
10	„	— — — — —	1.60 „
8	„	— — — — —	1.70 „
2	„	— — — — —	2.— „

„A Cipész“ idézett közleményében megállapitja azt is, hogy átlag a különböző munkákból hány párt készit el hetenként egy-egy munkás és igy megállapitja a heti keresetet is. Eszerint a 18 korona átlagos heti kereset háromszor fordul elő és pedig a *rendelt varrott férfimunka készitésénél két munkaadónál, a férfi varrott raktári munka készitésénél egy munkaadónál, a rendelt női munka készitésénél egy munkaadónál.* Összesen a 66 munkaadó közül 4, mondd négy munkaadónál van 18 korona átlagos heti kereset. Hogy hány munkásnak volt a négy munkaadónál 18 korona heti keresete, azt az idézett közlemény nem állapitja meg. Bizonyos azonban az, hogy ezek a silány bérek, amelyeket a statisztika felsorol, nagyon silány heti keresetre nyujtottak módot és ezt is csak ugy tudták elérni a munkások, ha nagyon sokat, 14—16 órát dolgoztak naponként, ami abban az időben általános szokás volt.

Ilyenek voltak Budapesten a munkaviszonyok, a vidéki városokban még rosszabb volt a helyzet. A vidéki városokban is ki volt alakulva már az otthonmunka, legalább a nagyobb városokban igen és a munkabérek legtöbb helyen még rosszabbak voltak, mint Budapesten. A csizmadiamunkások helyzete még rosszabb volt. A munkaadóknál való bentlakás és kosztolás a kisebb vidéki városokban legnagyobb részt meg volt. A csizmadiáknál általános volt ez a rendszer. Sok helyen a csizmadiamunkások még évi fizetéssel is el voltak szegődve és ezen módszer

mellett a munkateljesitmény ki volt kötve, mert hiszen a csizmadiamunkásoknak bizonyos mennyiségü munkát az évi szerződés mellett el kellett végezni.

A szabadszervezet kialakulása.

A cipész-csizmadiamunkások ezen nyomasztó helyzete kényszeritette a munkásokat a gazdasági harcokba. Az 1900. és 1902. években Budapesten már nagy harcok vannak s 1903-ban a vidéki városokban is. Ekkor azonban a szabadszervezet még nem volt kialakulva. A munkások gazdasági harcait legtöbbször a nyomasztó helyzet okozta elkeseredés hozta létre. A gazdasági harcoknak sem az előkészitése, sem a vezetése nem rendszeres még és mivel a szabadszervezet még nincs kialakulva, a harcban állók rendszeres segélyezést sem kaphatnak. Az elkeseredés és a nyomoruság kergeti bele a munkásokat a gazdasági harcokba és koplalások, legkinosabb nélkülözések között vivják harcaikat. De e harcok megérlelik a mozgalom vezetői által régen sürgetett ellentállási alap megteremtését; ennek központilag való kezelését s a szabadszervezetnek az egész országban való kiépitését. Ezzel aztán a gazdasági harcok megvivása biztosittatik és az egész harc céltudatosabb formát öltött.

Támadó harcok.

A munkások ahogy megszerveződtek és helyzetük tudatára jutottak, azonnal hely-

zetük javitására törekedtek. Támadólag kellett fellépniök, mert hiszen a munkaviszonyok rettenetes rosszak voltak; hosszu volt a munkaidejük, kevés volt a keresetük és a munkáltatók semmibe sem vették a munkásokat. A megélhetés feltételei fokozatosan drágultak és ezzel a munkások nyomorusága csak fokozódott. 1903-ban 60 esetben volt bérmozgalom 12 városban és e mozgalomban 2580 munkás vett részt. A mozgalmak átlag 12 és fél napig tartottak. Budapesten volt legnagyobb arányu a mozgalom, a nagyüzemek munkásai megmozdultak és az egész vonalon bérkövetelésekét állitottak fel. A mozgalmak eredménynyel végződtek. 1904-ben 18 esetben volt bérmozgalom 11 városban és e mozgalmakban 1348 munkás vett részt. 1905-ben 21 bérmozgalom volt 12 városban és 1906-ban 58 városban 91 bérmozgalom volt. Eddig az ideig az egész országban a cipész-csizmadiamunkások támadólag léptek fel és iparkodtak a nagyon hátramaradott munkaviszonyaik megjavitására. A patriarchális viszonyokat, amely különösképpen a kisebb vidéki városokban meg volt, megszüntették, munkabéreiket felemelték és a munkaidőt megröviditették. Ebben az időben a szabadszervezet már kiépült és a munkásoknak a támadásból a védekezésre is kellett gondolni.

Nagyobb harcok, kollektiv szerződések.

A támadó harcokba mindenhol arra törekedtek a munkások, hogy a kivivott maga-

sabb munkabéreket szerződések kötésével is biztositsák. Az 1902. és 1903. években kollektiv szerződésekről még alig esik szó. A munkaadók még idegenkednek a kollektiv szerződésektől és erősen ragaszkodtak ahoz, hogy becsületszavuk elégséges garancia a megadott munkabérek betartására. Csakhamar bebizonyult azonban, hogy ez az adott szó egyenlő a nullával és a további harcok ban a szerződésekhez ragaszkodtak a munkások. A legnagyobb arányu kollektiv szerződés 1907. évben köttetett Budapesten 19 havi időtartamra. Az 1902-től 1907. évi április végéig Budapesten lefolytatott parciális sztrájkok érlelték meg a budapesti munkások kollektiv szerződését, amely e harcokban elért eredményeket Budapest egész területére, az összes munkásokra és munkáltatókra kötelezővé tette. A kollektiv szerződéskötéssel négy osztályba soroztattak be a budapesti munkáltatók egy a munkásokból és munkáltatókból alakult közös bizottság által és a kollektiv szerződés mind a négy osztályban megállapitotta az alapbéreket, a különlegességi munkák dijazását, amelyekért azelőtt nem, vagy alig fizettek valamit a mesterek. Ez a szerződés volt tiz év alatt a legnagyobb kollektiv szerződés, amely a további harcokban a vidéki városokban is mintául szolgált. A kollektiv szerződés békés megegyezés utján jött létre és nagy lépés volt a cipész-csizmadiamunkások munkaviszonyainak rendezésében.

Szivós és nagy harcokat kellett folytatni helyzetük javitásáért a cipőgyári munká-

soknak is. A Kobrak-, Moskovicz- és a Turul-cipőgyárakban a tiz év leforgása alatt többször volt bérmozgalom, amelyek minden esetben nem vezettek eredményre. A cipőgyári viszonyok olyan rosszak és hátramaradottak Magyarországon, hogy állandóan ellentállásra, harcba kényszerithetné a munkásokat. A cipőgyárakban a női munkaerőt és a fiatalkoru munkásokat leginkább kizsákmányolják és a munkások e rétegét legnehezebb szervezni, ellentállóképessé tenni s kitartó küzdelembe vinni. A Wolfner-féle hadfelszerelési gyárban Ujpesten is tiz hétig tartó szivós harcot vivtak a hadfelszerelési munkákon dolgozó szaktársaink. A küzdelemnek volt is valamelyes eredménye, utólag azonban a gyár ugy bosszulta meg magát, hogy kicserélte munkásait rossz munkamenet alatt és a béreket leszoritotta. A tiz év alatt 80 kollektiv szerződést kötöttünk a munkáltatókkal, amelyek különböző időre terjedtek.

A munkaadók magatartása.

A munkáltatók nehezen barátkoztak meg azzal a felfogással, hogy a munkásoknak is joguk van a jobb lét utáni törekvésre. Sehogy sem akartak belenyugodni abba, hogy a munkaviszonyok rendezettebbek legyenek és a munkások keresete a megdrágult életfeltételekkel arányban álljon. Különösképpen pedig a kollektiv szerződések és a munkások szervezetei ellen kezdtek szervezkedni. Az épitőiparban alakult leg-

először az ugynevezett kutyaszövetség és ennek nyomán az összes számottevő iparágakban, igy a cipésziparban is a munkáltatók arra a célra szervezkedtek, hogy a munkások szervezetét letörjék, a bérharcaikat lehetetlenné tegyék és a kormányt rábirják a munkásszervezetek feloszlatására, a sztrájkok lehetetlenné tételére s olyan sztrájktörvény alkotására, amely a munkások mozgalmait a jövőben lehetetlenné tegye. 1906-ban már nagy erővel folytatták a munkáltatók eziránnyu agitációjukat, szervezeteket alkottak, egymás között szerződéseket kötöttek, szigoru kikötésekkel kötelezték magukat a munkások törekvéseinek megakadályozására. A kormánynál, a hatóságoknál eljártak a bérmozgalmak megakadályozása végett, feliratoztak, deputációztak a miniszterekénél. A budapesti cipészipartestület 1906 november hóban feliratot intézett a kormányhoz, melyben sztrájktörvény megalkotását sürgeti. E feliratában irja a következőket: „Büntesse meg a törvény szigoruan azt, aki bárkit is megakadályoz abban, hogy tisztességes munkával kenyerét megkereshesse. Büntesse meg szigoruan a munka meggátlására irányuló szövetkezést, összeesküvést, az anyagi vagy erkölcsi erőszakot, amely valakit megakadályoz abban, hogy dolgozhassék. Sőt büntesse meg szigoruan a törvény az erre irányuló titkos vagy nyilvános felbujtást, lakoltassa meg különösen azt, ha valamely munkásnak a munkába való állását nemcsak egy mühelyben vagy

egy gyártelepen tendálja, hanem arra is szoritkozzék, hogy az illetőt a másutt való munkábaállásnak a lehetőségétől megfossza és munkája után való kenyérkeresetétől elzárja. Megbüntetni kérjük a bárminemü és rendszerü „bojkottot“ is, akár a munkásokra, akár a munkaadókra vonatkozzék is az.“

A sztrájktörés becstelen munkáját kivánták megvédetni törvényhozási uton a munkaadók és a munkások törekvéseit pedig megakadályoztatni szeretnék. Egymás között is olyan szerződéseket kötöttek, melyek párjukat ritkitják a tőke és munka közötti harcokban. Terrorizmusról beszéltek állandóan a munkáltatók, azzal vádolták a munkásokat és azok szervezeteit, hogy erőszakos eszközökkel dolgoznak és terrorizmussal kényszeritik bele a munkásokat a gazdasági harcokba. Ugyanakkor ők maguk osztálytársaikat nem tudták másképpen a munkások elleni törekvéseknek megnyerni, mint kötbérekkel, kötelező váltókkal kényszeritették őket a munkások elleni küzdelemre. A cipészmesterek minden nagyobb városban kötöttek ilynemü szerződést egymás között és igy akarták meggátolni a munkások további törekvéseit, valamint a meglevő és kivivott eredményeket is le akarták törni. Ezen szerződések közül az akkori idők harcainak megörökitése végett leközöljük a szegedi cipészmesterek szerződését, amelyet az 1906. év őszén dr. Jedlicska Béla királyi közjegyző közbenjöttével 905—1906. szám alatt kötöttek:

1. Kötelezzük magunkat arra, hogy a munkát ideiglenesen beszüntetjük, vagyis a munkásokkal *szemben sztrájkba lépünk:*

a) ha a cipészmunkások és munkásnők szakszervezete kötelékében álló munkások és munkásnők a mesterek és munkások közötti kötött szerződést a kikötött időn belül megszegik, vagyis sztrájkba lépnek, avagy a megállapodott fizetésen felüli követeléssel lépnek fel, vagy egyáltalán a szerződés rendjétől eltérnek vagy azzal fenyegetőznek;

b) ha a cipész-szakszervezeti munkások és munkásnők részleges sztrájkot kezdenek és folytatni akarnak;

c) ha a cipész-szakszervezeti munkások és munkásnők valamelyik mestert vagy munkaadót bojkottálják.

A bojkott elbirálására időről-időre egy bizottság választandó, amely bizottságba a bojkottált iparosmesternek vérbeli rokona be nem választható; a bizottság megvizsgálja azt, hogy mi oka a bojkottnak, ha a mester az oka, a rend betartására utasitandó, ismétlések esetén a mester ezen védelem alól elesik, a szakszervezeti munkások, illetve azoknak vezetősége a bojkott feloldására figyelmeztetendő a munkabeszüntetés terhe alatt.

2. Kötelezzük magunkat összesen és egyenként arra, hogyha ideiglenes munkabeszüntetés elhatároztatott, vagyis a mesterek a segédekkel szemben sztrájkba lépnek, a munkabeszüntetéstől számitva 24 órán, szóval huszonnégy órán tul a munka-

adó, vagyis a mester tovább dolgoztat, *ahány munkás tényleg dolgozik, vagy azon idő alatt dolgozott, minden egyes munkás után napi öt korona birságpénzt fizetni,* az ellenőrző bizottság, illetve a pénztáros kezeihez.

Ezen munkabeszüntetésre a szorosan vett családtagok és tanoncok nem kötelezhetők.

3. Minthogy ezen szerződés pontjait mindannyiunk összesen és egyenként is ismerjük és azt teljesen értjük, akik aláirtuk, *kötelezzük magunkat a birságlefizetésre olyképpen, hogy annak enyhitését a biróságtól nem kérjük, sem azt a biróság nem enyhitheti.*

4. A birságból befolyó pénzek hovafordítása a következőképp eszközöltetik:

a) A netalán felmerülő költségek fedezetére;

b) a bojkottált iparos-mestertársunk kártalanitására;

c) a netalán fenmaradó összeg minden évben kiosztandó, egy vagy több inségbe jutott vagy szerencsétlenül járt mestertársunk segélyezésére.

5. Minthogy ezen szerződés mesterek érdekei védelmére köttetett, azon mester, aki ezen szerződést aláirja, nem lehet a *cipészmunkások és munkásnők szakszervezetének sem rendes, sem pedig pártoló tagja; ha mégis a mesterek félrevezetésével tag volna és az maradna, avagy később beiratkozna közéjük, kötelezik magukat már most aláirásukkal arra, hogy egyszer s mindenkorra*

20 kor. birságot fog fizetni, amely egy elszegényedett vagy szerencsétlen iparostársunk segélyezésére forditandó.

6. Ezen szerződés mindaddig érvényben áll, amig itt Szegeden legalább tiz önálló cipész-iparos van, olyan, aki az iparát folytatja. És ha netalán jelen szerződés valamely pontja módositást igényelne, a módositást az aláirottak kétharmadrésze elhatározhatja, amely határozat a kisebb részre is kötelező.

7. Ezen szerződés kötelékéből az aláirottak közül, amig Szegeden iparát folytatja, *senki ki nem léphet önként.* — Azonban ezen szerződés védelmétől elesik, illetve az aláirottak közül törlendő azon mestertársunk, aki a cipészmunkások és munkásnők szakszervezetének akár rendes, akár pártoló tagja marad, vagy abba beiratkozik, habár a reá rótt és általa már most kötelezőleg elvállalt 20 korona birságot lefizette is.

8. Jelen szerződés és a netalán befolyt pénzek, melyek valamely pénzintézetben helyeztetnek el gyümölcsözés végett, az ezt tartalmazó betéti könyvecske a szegedi ipartestület irattárában, illetve pénztárában őrzendő.

A hatóságok magatartása.

A munkáltatók uszitását a hatóságok nagyon sok helyen figyelemre méltatták. A koaliciós kormány uralma alatt a munkáltatók uszitásait az amugyis bornirt közigazgatási hatóságok kedvező alkalomnak tar-

tották az üldözésre és mindent elkövettek, hogy a muknások mozgalmait megakadályozzák. Nemcsak a szakegyesületi csoportokat oszlatták fel, hanem a bérmozgalmakat is lehetetlenné akarták tenni. A közigazgatási hatóságok, ahol csak beleavatkoztak a munkaadók és munkások közötti harcba, mindenhol a munkások kárára tették azt. Nagyváradon a sztrájkban álló csizmadiamunkásokat kitoloncoltatta a rendőrség a városból, Pápán a sztrájkban álló cipészmunkások vezetőembereit kiutasitotta a rendőrség, Kaposváron pedig a nem odavaló illetőségü, de a mesterek által kizárt cipészmunkásokat szintén kiutasitotta a rendőrség. Igy jártak el a magyar hatóságok a bérharcoknál. Durva önkénykedést vittek véghez a munkásokkal és bornirtságukban azt hitték, hogy a munkások mozgalmát megakasztják.

Kizárások és védelmi harcok.

A munkások által kivivott eredményeket a munkáltatók mindenáron le akarták törni és a védelmi harcokat és kizárásokat a munkáltató szervezetek provokálták. Önkényesen beleavatkoztak a munkaviszonyokba és a munkásokat belekényszeritették a védelmi harcokba. 1906. évig a cipészmunkások csak támadóharcokat vivtak, ugyanezen év második felében azonban már védelmi harcokat is kell vivni a munkásoknak és e harcokkal védik az előző években kiküzdött kedvezőbb munkaviszonyokat. 1906 decem-

Kimutatás a gazdasági mozgalmakról és az elért eredményekről.

Év	Hány városban volt mozgalom	Hány esetben volt mozgalom	Hány üzemet érintett a mozgalom	Hány munkás vett részt a mozgalmakban	Hány napig tartott átlag a mozgalom	A mozgalmakban vesztett munkanapok száma	A mozgalmakban vesztett munkabér		A mozgalmak révén elért emelkedés hetenként			A mozgalmak révén elért eredmény évenként összesen			Kollektív szerződések száma	Kollektív szerződések időtartama
												munkabérekben		munkaidőrövidités		
							kor.	fill.	kor.	fill.	óra	kor.	fill.	óra		
1903	12	60	157	2585	12½	32605	84.773	—	6585	40	2352	263416	—	94080	3	—
1904	11	18	75	1348	16½	22450	45.347	—	756	—	2820	30240	—	112800	4	—
1905	12	21	85	587	10	5810	14.106	—	716	20	—	28648	—	—	2	—
1906	58	91	617	3572	13.4	48650	126.490	—	7065	80	4404	282632	—	176560	20	2
1907	44	—	1408	6529	21	39200	101.920	—	18645	60	5862	745824	—	234480	16	2½
1908	28	41	199	1607	24½	27649	71.886	50	2914	44	1381	116577	60	55240	10	2
1909	11	12	201	1628	27½	38364	99.764	40	4632	20	—	182528	—	—	1	1½
1910	9	13	104	370	13	4810	9.652	—	865	80	—	36632	—	—	4	2
1911	21	26	199	2259	9	6012	14.409	40	2559	96	3471	102398	40	138840	13	3
1912	27	34	259	2035	13½	12942	30.268	80	5553	—	1446	211120	—	57840	7	3
		313	3304	22540		238492	598617	10	50294	40	21736	2000016	—	869840	80	

ber hóban kezdődtek a cipésziparban a kizárások, amelyek azután a további években is folytatódtak. 1906 december hónapban zárták ki a miskolci cipészmunkásokat, 1907 január elején a székesfehérvári és szolnoki csizmadiamunkásokat. 1907-ben, 1908-ban azután a kizárások és védelmi harcok fokozódtak. 1907-ben 6, 1908-ban 10 védelmi harcot kellett a cipész-csizmadiamunkásoknak végigküzdeni. 1907-ben 8, 1909-ben pedig 9 kizárással szemben kellett a harcot felvenni. 1909 február elsején járt le a budapesti cipészmunkások kollektiv szerződése. Akkor volt a gazdasági válság tetőpontján, amely már 1907-ben kezdetét vette és ez a rossz munkamenet és a vele járó nagy munkanélküliség a munkaadók kizárásainak kedvezett. A budapesti cipészmunkások a lejárt kollektiv szerződésüket félévre meghosszabbitották, de a munkáltatók egy része a megegyezés után a szerződés meghosszabbitását nem vette tudomásul. Ujabb tárgyalások kezdődtek, de ezek nem vezettek eredményre. 1909 április hóban a budapesti cipésziparosok és cipőkereskedők közös megegyezéssel a cipészmunkásokat a munkából kizárták. Tiz hétig folyt a szivós harc, amelynek eredménye az lett, hogy részben egyénenként, részben pedig csoportonként kényszeritve lettek a munkáltatók a szervezettel munkabéremelést tartalmazó szerződéseket kötni. Ugyanakkor járt le a kolozsvári cipészmunkások szerződése is és a budapesti cipészmesterek uszitására a kolozsvári és temesvári cipészmesterek is

Kimutatás 1903-tól 1912. év végéig az egyes városokban kifizetett sztrájksegélyekről.

Folyó-szám	A város neve	1903		1904		1905		1906		1907		1908		1909		1910		1911		1912		Összesen	
		K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
1	Arad	—	—	—	—	—	—	—	—	300	42	—	—	—	—	—	—	—	—	956	21	1256	63
2	Baja	—	—	—	—	—	—	5	—	1277	40	234	60	—	—	—	—	—	—	—	—	1562	—
3	Békéscsaba	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110	80	110	80
4	Brassó	—	—	—	—	150	—	—	—	400	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550	80
5	Budapest	474	84	1086	40	1361	43	5868	72	606	60	7189	20	23803	22	—	—	22	—	44	80	40457	21
6	Cegléd	—	—	—	—	100	—	—	—	751	—	1538	77	—	—	—	—	897	22	—	—	3286	99
7	Debrecen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	218	40	—	—	—	—	258	40
8	Detta	—	—	—	—	—	—	—	—	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	182	—
9	Dombovár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—
10	Eger	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	202	80	202	80
11	Erzsébetváros	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	—
12	Gyöngyös	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	122	20	—	—	586	—	—	—	—	—	748	20
13	Győr	—	—	—	—	—	—	200	—	745	14	936	18	—	—	609	60	335	76	—	—	2826	68
14	Hajduböszörmény	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	50	—
15	Hódmezővásárhely	—	—	—	—	—	—	—	—	656	56	—	—	—	—	—	—	—	—	89	20	745	76
16	Kaposvár	—	—	—	—	—	—	300	—	100	40	1600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2000	40
17	Kassa	—	—	—	—	—	—	1350	—	130	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1480	40
18	Kecskemét	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	138	41	—	—	138	41
19	Keszthely	—	—	—	—	—	—	—	—	100	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	60
20	Kolozsvár	—	—	—	—	—	—	550	—	731	94	—	—	1429	94	—	—	—	—	—	—	2711	88
21	Körmend	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—	400	—
22	Lugos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	1687	20	—	—	—	—	1707	20
23	Marosvásárhely	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	850	—	—	—	—	—	156	80	—	—	1306	80
24	Medgyes	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	—	—	—	—	—	—	—	76	—
25	Miskolc	—	—	—	—	—	—	650	—	653	98	—	—	—	—	326	64	—	—	4540	—	6170	62

26	Nagybecskerek	—	—	—	—	—	—	40	—	643	88	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	683	88
27	Nagykanizsa	—	—	—	—	—	—	122	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	122	—
28	Nagykároly	—	—	—	—	20	—	100	—	457	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	577	97
29	Nagyszeben	—	—	—	—	—	—	100	—	60	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	20
30	Nagyszentmiklós	—	—	—	—	—	—	—	—	333	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	333	30
31	Nagyvárad	—	—	—	—	—	—	50	—	3402	84	—	—	2067	—	129	90	—	—	—	—	5649	74
32	Nyíregyháza	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—
33	Orosháza	—	—	110	—	—	—	50	—	31	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	191	60
34	Pancsova	—	—	—	—	—	—	80	—	1137	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1217	40
35	Pápa	—	—	30	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	116	10	246	10
36	Pécs	—	—	—	—	—	—	—	—	720	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	720	18
37	Rozsnyó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	60	—
38	Sátoraljaujhely	—	—	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—
39	Segesvár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	—	—	—	350	—
40	Sopron	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	575	68	—	—	575	68
41	Szabadka	—	—	—	—	—	—	450	—	—	—	50	—	1550	—	—	—	—	—	—	—	2050	—
42	Szászrégen	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	700	—
43	Szatmárnémeti	—	—	—	—	—	—	250	—	254	92	—	—	—	—	—	—	114	80	—	—	619	72
44	Szeged	—	—	—	—	—	—	900	—	260	40	—	—	—	—	—	—	750	—	100	—	2010	40
45	Székelyudvarhely	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	46	14	—	—	—	—	239	40	310	54
46	Székesfehérvár	—	—	—	—	—	—	350	—	533	72	—	—	—	—	308	—	20	—	601	60	1813	32
47	Szentes	—	—	—	—	—	—	—	—	130	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	130	10
48	Szolnok	—	—	—	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	—
49	Temesvár	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1384	80	—	—	—	—	—	—	1384	80
50	Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—
51	Törökszentmiklós	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	60	135	60
52	Ujpest	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	2875	40	—	—	—	—	310	60	—	—	3236	—
53	Vác	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1872	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1872	—
54	Versec	—	—	—	—	—	—	100	—	708	64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	808	64
55	Veszprém	—	—	—	—	—	—	40	—	978	59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1018	59
56	Zalaegerszeg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	133	40	—	—	133	40
57	Zenta	—	—	—	—	—	—	153	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	153	—
58	Zombor	—	—	—	—	—	—	—	—	100	50	220	—	—	—	—	—	—	—	—	—	320	50
59	Zsombolya	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—

kizárták munkásaikat. 2000 cipészmunkás volt 1909. év tavaszán kizárva és ezt a harcot a cipészmunkások nagy fegyelmezettséggel és győzelemmel vivták meg.

Tiz év alatt a magyarországi cipészmunkások 313 gazdasági mozgalmat folytattak le. A mozgalmakban részt vett 22.540 munkás és munkásnő.

Segélyezés.

A harcban állók segélyezése fokozatosan emelkedett, különösképpen hosszu ideig tartották a kizárások és a kiadott segély legnagyobb összege a kizártak segélyezésére fordittatott. Kizárási és sztrájksegélyre 97.749 korona 99 fillért adott ki a szabadszervezetünk. Más segélynemeket is adott ki és pedig: rendszabályozási, munkanélküli és utassegélyt. Ezen utóbbi két segélykiadás azért fordul elő a szabadszervezeti kiadások között, mivel azon helyeken, ahol a hatóságok az egyesület csoportjainak müködését lehetetlenné tették, kizárólag szabadszervezetbe tömörültek szaktársaink és az ő munkanélküli és utassegélyüket a szabadszervezet fedezte. A szabadszervezet összes kiadásai tiz év alatt a következő volt:

Segélyekre — —	114.580	kor.	88 fill.
Szaklapra — —	68.246	„	75 „
Agitációra — —	16.980	„	67 „
Helyiség fentartására — —	10.862	„	11 „
Egyéb kiadások	55.914	„	49 „
Összesen —	266.584	kor.	90 fill.

A gazdasági harcok eredményei.

A tiz év alatt megvivott gazdasági harcok eredményei kielégitőknek is mondhatók. Tiz év előtt, amig a mozgalmak meg nem kezdődtek, a cipész- és csizmadiamunkások munkaviszonyai nagyon rosszak és hátramaradottak voltak. A munkabérek alacsonyak és a munkaidő véghetetlenül hosszu volt. A lefolytatott harcok utján elért eredményekkel, a hátramaradott viszonyokat gyürték le és tették jobbá szaktársaink. Tiz év alatt, évi : 2,000.016 korona munkabéremelkedést és 8.698.40 órai munkaidőröviditést vivtak ki harcaikkal szaktársaink. Az elért munkabérek is elég tekintélyesek, de különösképp fontosnak kell tartanunk a munkaidő megröviditése terén elért eredményeket, amely az egész országban lehetővé tette azt, hogy a cipész-csizmadiamunkások kulturnivója emelkedhessen. A régebbi idők „Blaumontag"-ját és az ezzel egybekapcsolt slendriánságot a rövidebb munkaidő küszöbölte ki. A különböző ferde szokások és durvaságok, amelyek azelőtt a cipész-csizmadiamunkások között szokásosak voltak, a munkaviszonyok javitásával, a munkabérek emelkedésével és a munkaidő megröviditésével volt kiirtható. A mozgalom nevelte, öntudatossá és értelmessé tette a munkásokat és igy munkateljesitésüket is fokozta és általában értékessebbé, társadalmilag hasznossabbá tette őket.

A munkabéremelkedés terén elért eredmények leginkább kitünnek az egyes párok

Páronként fizetett munkabérek Budapesten.

	I. osztály				II. osztály				III. osztály				IV. osztály			
	Varrott		Szeges		Varrott		Szeges		Varrott		Szeges		Varrott		Szeges	
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
1907. évben:																
Férficipőkért ---	6	—	4	40	5	20	3	60	4	80	2	90	4	40	2	40
Női cipőkért —	6	—	4	—	5	20	3	20	4	20	2	40	4	20	2	20
1912. évben:																
Férficipőkért ---	7	60	5	40	6	60	4	60	5	20	3	40	5	—	2	60
Női cipőkért ---	7	60	5	40	6	60	4	60	5	—	3	—	4	80	2	40
1913. évben:																
Férficipőkért ---	8	—	5	60	7	—	5	-	5	40	3	60	5	—	3	—
Női cipőkért —	8	—	5	60	7	—	5	—	5	20	3	20	4	80	2	60

Páronként fizetett munkabérek egyes városokban.

Városok nevei	Munkanemek megnevezése																							
	férfi varrott cipő				férfi szeges cipő				női varrott cipő				női szeges cipő				fiucipők				gyermek-cipők			
	1902		1912		1902		1912		1902		1912		1902		1912		1902		1912		1902		1912	
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
Arad	3	60	5	80	2	60	3	80	3	20	5	60	2	20	2	90	1	40	2	10	1	20	1	60
Békéscsaba	3	80	6	—	2	40	4	–	3	60	5	60	2	20	3	40	1	40	2	60	—	80	1	40
Győr	3	80	5	50	2	40	3	70	3	20	4	80	2	20	3	20	1	50	2	80	1	—	2	—
Hódmezővásárhely	3	60	5	—	2	20	3	60	3	—	4	60	2	—	3	20	1	30	2	60	—	90	1	80
Kaposvár	3	40	5	40	2	40	3	80	3	—	5	40	2	20	3	40	1	40	2	40	1	—	2	—
Kecskemét	3	—	5	40	2	20	3	60	2	60	5	40	1	80	3	—	1	20	2	60	—	90	1	90
Kolozsvár	4	—	5	80	3	—	3	60	2	60	5	80	2	40	3	40	2	—	2	80	1	80	2	40
Marosvásárhely	3	60	5	40	2	60	3	60	3	20	5	40	2	20	3	40	1	60	3	20	1	—	1	80
Miskolc	3	80	6	—	2	80	4	—	3	60	6	—	2	40	3	70	2	—	3	20	1	60	2	30
Nagykanizsa	3	40	5	80	2	60	3	80	3	—	5	40	2	30	3	60	2	—	3	20	1	80	2	30
Pécs	3	80	6	—	2	80	4	—	3	60	6	—	2	60	4	—	1	60	3	60	1	40	2	50
Szeged	3	20	5	40	2	40	3	40	2	60	4	80	2	—	3	—	1	60	2	50	—	80	1	90

után fizetett munkabérek összehasonlításából. A bérharcok előtt fizetett munkabérekről csak kevés adat áll rendelkezésünkre és igy a tiz év előtti adatokat a mostaniakkal csak azokon a helyeken hasonlithatjuk össze, amely helyekről pontos adataink voltak. Tizenkét vidéki városból vannak ilyen adataink és Budapesten is csak az 1900. évben összegyüjtött adatok állnak rendelkezésünkre, amelyeket fentebb le is közöltünk és ezekkel állithatjuk szembe a mai munkabéreket. Budapesten, mint már fentebb emlitettük, négy osztályban vannak az alapbérek megállapitva és az akkori és mostani munkabéreket, mindig a legkisebbet és legmagasabb fizetett béreket véve mértékül, Budapesten a következők:

Varrott férficipők után fizettek 2 korona 60-tól 4 korona 60-ig, ma ugyanezen munkák alapbére páronként 5 és 8 korona.

Varrott nőicipők után fizettek páronként 2 korona 20-tól 2 korona 80-ig. Ma az alapbér 4 korona 80 és 8 korona.

Szeges férficipő után fizettek páronként 1 koronától 3 koronáig, ma fizetnek 3 koronától 5 korona 60 fillérig.

Szeges női munka után fizettek páronként 1 koronától 2 koronáig, ma fizetnek 2 korona 60-tól 5 korona 60-ig.

Vidéki városokban.

Varrott férficipő munkabére volt páronként 3 koronától 3 korona 80-ig és csak

egy városban, Kolozsváron fizettek 4 koronát, ma fizetnek 5 korona 40-től 6 koronáig.

Varrott nőicipők után fizettek páronként 3 koronától 3 korona 60-ig, ma fizetnek 4 korona 60-tól 6 koronáig.

Szeges férficipők után fizetnek páronként 2 korona 20-tól 2 korona 80-ig, ma fizetnek 3 korona 60-tól 4 koronáig.

Szeges nőicipők után fizettek 1 korona 80-tól 2 koronáig, ma fizetnek 3 korona 60-tól 4 koronáig.

Ezenkivül igen lényegesen számba jön a munkabéremelkedéseknél a különlegességi munkák dijazása, amelyeket azelőtt, amig bérharcok nem voltak, egyáltalán nem vagy csak szórványosan fizettek, akkor is nagyon silányan a munkaadók.

A vásári munkákat készitő cipész- és csizmadiamunkások munkabérei aránylag nagyobb mértékben emelkedtek, mint a városi rendelt munkákat készitő cipészmunkásoké. Az ezen munkanemeknél dolgozó munkások munkabére volt a legalacsonyabb tiz év előtt s igy természetszerüleg az emelkedés az ő munkabérük javitásában legnagyobb arányu. Az országositás előtt a vásári munkákat készitő cipész- és csizmadiamunkások, Budapestet kivéve, teljesen szervezetlenek voltak és igy akkori béreikről összegyüjtött adatok sincsenek, ennélfogva mostani és régebbi munkabéreik között hasonlitást nem tehetünk. Legmeszszebbmenő lépés a munkaviszonyok terén a csizmadiaiparban történt; kismértékben de való, hogy Mezőturon a csizmadiamun-

kások öt műhelyben, 14—16-an, *órabér mellett dolgoznak*. Az órabér 32—34 fillér. A munkaidő 10 óra. Ezen műhelyekben munkafelosztás mellett dolgoznak a munkások. E rendszerrel a munkások is, meg a mesterek is meg vannak elégedve.

Küzdelem az otthonmunka ellen.

A cipészmunkás-mozgalomnak hosszu éveken át folytatott küzdelmeinek sarkalatos pontja volt az otthonmunka, a mi nyelvünkön: a sitzrendszer elleni küzdelem. Ok volt rá elég, hogy a sitzrendszer ellen a küzdelmet folytassák. A sitzrendszer lényegesen közrejátszott a munkabérek letörésére és alkalmas módja a rendszertelen munkaviszonyok fentartásának. Régebben ugy fogták fel ezt a kérdést, hogy mig a sitzrendszer megszüntetve nincs és a műhelyeket ki nem vivták a munkások a munkaadóktól, addig a munkabéreket lényegesen emelni nem lehet és ha felemelik is a munkabéreket, a sitzrendszer mindig módot nyujt a munkaadóknak arra, hogy a felemelt béreket letörjék. A küzdelem tehát elsősorban a sitzrendszer megszüntetésére irányult. A nagyobb gazdasági harcokkal a sitzrendszer elleni küzdelem is változott, praktikusabb lett. A munkások nagyobb szervezettsége és a munkabérek terén elért sikerek megadták a lehetőséget arra, hogy az otthonmunka elleni küzdelemben praktikusabbak legyünk. Az 1909 február elsején történt

budapesti második kollektiv szerződés megkötésénél, a szakszervezet a mesterek és munkások közös bizottsága előtt, az otthonmunka elleni küzdelemre azt a javaslatot tette, hogy a munkások és mesterek közösen állitsanak fel *központi cipészmühelyeket.* A javaslat a következő:

„A központi cipészmühely célja és feladata az, hogy a ma szétszórtan, otthon a saját lakásaikon és a különböző sitztanyákon dolgozó cipészmunkások részére egészséges dolgozóhelyeket létesitsen. Ezen kiindulási céllal kapcsolatban ama további célt is kivánja szolgálni, hogy az összevont, a központi mühelyben egy munkatelepen dolgozó munkásokat a megosztott munkarendszerre és a legszükségesebb gépkezelésre kioktassa. Hogy ez a cél keresztülvihető legyen, a központi mühely gépeket szerez be és gondoskodik arról, hogy a gépek kezelésének elsajátitásáról a munkások oktatást nyerjenek.

A központi mühely általános tanmühely jellegével bir és sem egyes rétegek, sem egyes osztályok érdekei alá nem rendelhető, hanem Budapest összcipészeinek közintézménye.

A központi mühely, mint ilyen, csak dolgozó hely és nem vállalat. A központi mühelyben dolgozó munkások egyénileg vállalják a munkáltatóktól a munkát és ők maguk felelősek elkészitéséért.

A központi mühely igazgatását felerészben a munkáltatókból, felerészben a

munkásokból alakitott paritásos igazgatóság igazgatja."

Ezt a javaslatot a munkáltatók kiküldött tárgyaló bizottsága egyhangulag elfogadta és a részletek kidolgozására bizottság küldetett ki. A munkáltatók azonban a kollektiv szerződés meghosszabbitására vonatkozó megállapodást, amelynek kiegészitő része volt a központi mühelyek felállitása is, — felrugták és áprilisban a cipészmunkásokat kizárták. Igy azután a munkáltatókkal közösen tervbe vett cipészmühelyek felállitása elmaradt.

Szervezetünk azonban a cipészmühelyek felállitásának kérdését nem ejtette el, hanem 1912. év november elsején maga a szervezet rendezett be cipészmühelyt, amely az eddigi tapasztalatok szerint nagyon jól bevált és teljesen fedi azokat a kivánalmakat, amelyeket a cipészmunkások joggal követelhetnek. A szakszervezet 1090 koronáért szép, tágas, világos és egészséges helyiséget bérelt és azt az egészségügyi kivánalmaknak megfelelően rendezte be. A mühelyben hetenként 1 korona 30 fillér sitzpénzt fizetnek szaktársaink, holott magánlakásokban 2 korona, 2 korona 20 fillért is fizetnek már Budapesten sitzpénzt. 1912 november elsején nyilt meg a mühely és attól az időtől állandóan 26—30 szaktárs dolgozik a központi mühelyben.

Összesités.

Tiz év alatt mind a két szervezetünkben kialakultak azok a szükséges organizmusok, amelyek a mozgalom céltudatos fejlesztésének szükséges előfeltételei. A járulék és segélyezési rendszer elérte legtökéletesebb alakját és a gazdasági harcok megvivása, a szerzett tapasztalatok alapján, nagy körültekintéssel történik. Tiz év alatt mind a két szervezetünk, a belső erősödés terén csak ugy, mint a terjeszkedés és agitáció terén keresztül esett a kezdetlegesség tüzpróbáján. A két szervezet együttesen, a szabadszervezet csak ugy, mint a szakegyesület a cipész- és csizmadiamunkások érdekeinek megvédését, kulturális törekvésük lehetőségét hathatósan elősegitették. A két szervezetnek főbb kiadásai tanuskodnak erről. Tiz év alatt a szabadszervezet és szakegyesület főbb kiadásai együttesen a következő volt:

Munkanélküli segélyre	43.067·72
Utas és költözködési segély	7.519·41
Rendkivüli segélyre	2.083·30
Sztrájk és kizárási segély	97.749·99
Rendszabályozottak segélyezésére	1.857·70
Fogház segély	2.129·10
Külföldi és más szakmák segélyezésére	5.734·48
Jogvédelemre	10.676·36
Oktatásokra	32.214·94
Szaklapra	68.246·75
Agitációra	47.749·46
Helyiségek fentartására	102.697·67
Összesen:	421.726·88

Ezek a kiadások mutatják, hogy a szak-

Részletes kimutatás az egyesület és a szabadszervezet által kifizetett összes segélyekről az 1903—1912. években.

Év	Mely szervezetnél	Munkanélküli segélyre		Utas- és költözködési segélyre		Rendkívüli segélyre		Sztrájk- és kizárási segélyre		Rendszabályozási segélyre		Foghází segélyre		Jogvédelemre		Összesen		Külföldi és más szervezetektől kapott segély		Külföldi és más szervezetek-nek adott segély	
		K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
1903	Az egyesületnél	868	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	1018	—	—	—	—	—
1904	„	1175	20	60	18	—	—	—	—	—	—	—	—	438	85	1674	23	—	—	—	—
1905	„	1638	—	297	99	—	—	—	—	—	—	—	—	506	32	2442	31	—	—	—	—
1906	„	1942	68	440	34	—	—	—	—	—	—	—	—	1139	51	3522	53	—	—	—	—
1907	„	4393	40	1478	70	191	86	—	—	—	—	—	—	1389	81	7453	77	—	—	—	—
1908	„	9611	12	1765	51	222	18	—	—	—	—	—	—	1013	82	12612	63	—	—	—	—
1909	„	9136	—	1020	82	168	52	—	—	—	—	—	—	748	44	11073	78	—	—	—	—
1910	„	5056	66	843	65	87	—	—	—	—	—	—	—	1007	26	6994	57	—	—	—	—
1911	„	2674	—	645	46	138	30	—	—	—	—	—	—	1306	93	4764	69	—	—	—	—
1912	„	2004	82	475	10	417	64	—	—	—	—	—	—	1783	11	4680	67	—	—	—	—
1903	A szabadszervezetnél	—	—	—	—	—	—	474	84	—	—	—	—	—	—	474	84	—	—	—	—
1904	„	—	—	—	—	—	—	1226	40	—	—	106	10	—	—	1332	50	—	—	—	—
1905	„	—	—	—	—	—	—	1631	43	63	20	—	—	—	—	1694	63	—	—	1234	48
1906	„	—	—	—	—	58	40	12980	78	—	—	—	—	—	—	13039	18	350	—	450	—
1907	„	48	—	22	50	—	—	16725	76	225	30	—	—	120	—	17141	56	—	—	1100	—
1908	„	2624	—	272	74	198	—	18190	35	404	20	195	—	429	—	22313	29	587	74	1250	—
1909	„	1375	84	126	08	226	40	30693	88	571	60	1128	—	40	—	34161	80	2324	34	400	—
1910	„	520	—	70	34	125	—	4095	20	237	20	—	—	90	—	5137	74	—	—	200	—
1911	„	—	—	—	—	135	—	3806	27	123	—	—	—	10	—	4074	27	—	—	400	—
1912	„	—	—	—	—	115	—	7925	08	233	20	700	—	503	31	9476	59	—	—	700	—
	Összesen	43067	72	7519	41	2083	30	97749	99	1857	70	2129	10	10676	36	165083	58	3262	08	5734	48

szervezet a munkások érdekeinek megvédését szolgálja. Segélyekben vagy ezzel egyenértékü müvelődési célokra forditja bevételeit és ezzel szolgálja a munkások érdekeinek megvédését. Tiz év alatt az ország minden számottevő városában agitáltunk, szervezkedtünk; iparkodtunk felrázni a cipész- és csizmadiamunkásokat, nógattuk, biztattuk őket, hogy sorsukkal, helyzetükkel törődjenek.

Sulyos viszonyok között kellett nagyon sokszor a szervezkedés munkálatait folytatni. A hatóságok üldözéseivel, a munkáltatók erőszakoskodásaival és a termelési viszonyok állandó bizonytalanságával kellett megküzdeni.

A cipészipari viszonyok tiz év alatt sokat változtak és nagy átalakuláson ment át a cipészipari termelés. Állami szubvenciókkal teremtettek nálunk cipőgyáripart és a kapzsi vállalkozók a cipőgyártáson csakhamar busás jövedelmekre tettek szert. A hazai cipőgyárak fellendülése maga után vonta nálunk a külföldi tőkeerős cipőgyáripar fölényes versenyét, amely a cipőbehozatal nagy arányaiban nyilvánul meg. E közben a kézi cipőközépipar hanyatlásnak indult és szük körre szorult. 1912. év második felében pedig a cipőgyáripar jutott Magyarországon válságba; több gyár teljesen megszünt és a nagyobbak közül is a Moskovitz, Kobrak cipőgyár válságos helyzetben vannak. A Kobrak cipőgyár csőd eljárás alat van s a Moskovitz-gyár sorsa sem dőlt el még 1913. augusztus havában. A

cipőgyárakat, a gyárosok kapzsisága és a cipőgyártáshoz való nem értése sodorta bele a pusztulásba. A kisipar már csak tanoncokkal, a fiatal munkaerők kizsákmányolásával tengeti életét. A munkás nélkül dolgozó kismesterek száma óriási mértékben megszaporodott. Budapestet kivéve, az ország nagyobb városaiban, Arad, Debrecen, Szeged, Szabadka, Pécs, Pozsony, Kassa, Szombathely és még egész sorában a városoknak mégegyszer annyi a mesterek száma, mint a munkásoké. Ilyen termelési viszonyok mellett nehéz a szervezkedés és ezek a viszonyok magyarázzák meg azt a nagy tag- és csoportfluktuációt, amely szakszervezetünkben tiz év alatt előfordult.

Mindennek dacára nem szabad kétségbe esnünk. A züllött termelési viszonyok a tőkések, a munkáltatók kapzsiságában és Magyarország közgazdasági viszonyainak hátramaradottságában lelik magyarázatukat. Az osztályuralom népellenes, zsaroló politikája teremti a rossz munkásviszonyokat s ezek kényszeritik a munkásokat a tömörülésre és a további küzdelemre. Szervezkedjünk mi is tovább, gyüjtsünk tagokat, hogy a következő években nagyobb eredményeket vivhassunk ki.

A Magyarországi cipész-csizmadia munkások és munkásnők szakegyesülete csoportjainak PÉNZTÁRI KIMUTATÁSA 1912 január 1-től 1912 december 31-ig.

Bevétel

Folyó szám	A csoport neve	A befizetett hetek száma: I. osztály à 40 fillér	II. osztály à 30 fillér	III. osztály à 20 fillér	IV. osztály 10 fillér	Pénztári maradvány K	f	Heti járulékok: I. osztály K	f	II. osztály K	f	III. osztály K	f	IV. osztály K	f
1	Arad	52	1388	314	1040	42	37	20	80	416	40	62	80	104	—
2	Baja	1	78	—	230	—	92	—	40	23	40	—	—	23	—
3	Balassagyarmat	50	38	6	10	4	12	20	—	11	40	1	20	1	—
4	Békéscsaba	127	1686	266	890	238	94	50	80	505	80	53	20	89	—
5	Brassó	38	1220	185	518	28	35	15	20	366	—	37	—	51	80
6	Budapest, I. sz. csoport	4055	26662	9817	6024	887	61	1622	—	7998	60	1963	40	602	40
7	Budapest, budai csoport	—	691	234	85	—	—	—	—	207	30	46	80	8	50
8	Budapest, óbudai csoport	37	180	100	269	79	97	14	80	54	—	20	—	26	90
9	Budapest, józsefv. csop.	255	2859	425	619	135	34	102	—	857	70	85	—	61	90
10	Cegléd	52	83	3	13	22	51	20	80	24	90	—	60	1	30
11	Debrecen	174	1562	660	411	16	96	69	60	468	60	132	—	41	10
12	Dés	—	130	26	56	9	04	—	—	39	—	5	20	5	60
13	Eger	—	512	273	381	21	28	—	—	153	60	54	60	38	10
14	Erzsébetfalva	—	354	302	—	50	63	—	—	106	20	60	40	—	—
15	Gyöngyös	—	685	155	574	34	50	—	—	205	50	31	—	57	40
16	Győr	128	1734	395	712	58	85	51	20	520	20	79	—	71	20
17	Hajduböszörmény	3	50	13	12	—	—	1	20	15	—	2	60	1	20
18	Hajdunánás	—	20	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—
19	Hódmezővásárhely	—	1	638	753	—	78	—	—	—	30	127	60	75	30
20	Jászberény	—	—	9	123	—	—	—	—	—	—	1	80	12	30
21	Kaposvár	129	765	411	1070	40	61	51	60	229	50	82	20	107	—
22	Kassa	—	—	—	—	5	02	—	—	—	—	—	—	—	—
23	Kecskemét	15	176	204	1454	20	54	6	—	52	80	40	80	145	40
24	Kiskunfélegyháza	—	—	—	12	1	28	—	—	—	—	—	—	1	20
25	Kispest	—	893	706	—	100	95	—	—	267	90	141	20	—	—
26	Kolozsvár	271	2104	453	538	13	83	108	40	631	20	90	60	53	80
27	Körmend	30	152	133	288	60	06	12	—	45	60	26	60	28	80
28	Losonc	16	299	105	474	118	64	6	40	89	70	21	—	47	40
29	Lugos	81	184	10	17	12	84	32	40	55	20	2	—	1	70
30	Makó	8	7	222	228	—	—	3	20	2	10	44	40	22	80
31	Marosvásárhely	245	890	434	288	13	29	98	—	267	—	86	80	28	80
32	Medgyes	23	65	33	15	19	49	9	20	19	50	6	60	1	50
33	Mezőtur	18	36	196	85	—	—	7	20	10	80	39	20	8	50
34	Miskolc	162	2655	1463	1127	19	24	64	80	796	50	292	60	112	70
35	Moson	—	70	554	4	4	50	—	—	21	—	110	80	—	40
36	Nagyatád	—	31	25	215	—	—	—	—	9	30	5	—	21	50
37	Nagykanizsa	7	413	130	658	10	50	2	80	123	90	26	—	65	80
38	Nagykároly	—	—	—	272	—	—	—	—	—	—	—	—	27	20
39	Nagyszalonta	8	42	134	409	—	—	3	20	12	60	26	80	40	90
40	Nagyszeben	—	14	—	12	22	90	—	—	4	20	—	—	1	20
41	Nagyvárad	338	1285	710	2032	17	74	135	20	385	50	142	—	203	20
42	Nyiregyháza	21	120	190	182	—	—	8	40	36	—	38	—	18	20
43	Orosháza	105	67	159	977	—	—	42	—	20	10	31	80	97	70
44	Pancsova	—	408	134	26	—	95	—	—	122	40	26	80	2	60
45	Pápa	31	923	47	427	24	03	12	40	276	90	9	40	42	70
46	Pécs	96	491	389	520	19	52	38	40	147	30	77	80	52	—
47	Pozsony	202	193	342	25	7	96	80	80	57	90	68	40	2	50
48	Resicabánya	2	45	28	—	1	91	—	80	13	50	5	60	—	—
49	Segesvár	—	—	—	—	75	28	—	—	—	—	—	—	—	—
50	Sopron	188	612	869	775	57	31	75	20	183	60	173	80	77	50
51	Szabadka	56	282	165	54	5	08	22	40	84	60	33	—	5	40
52	Szamosujvár	—	—	—	—	2	72	—	—	—	—	—	—	—	—
53	Szatmár	—	—	—	—	21	09	—	—	—	—	—	—	—	—
54	Szeged	199	1069	222	1234	35	25	79	60	320	70	44	40	123	40
55	Székelyudvarhely	121	173	324	905	140	50	48	40	51	90	64	80	90	50
56	Székesfehérvár	20	850	97	1456	191	05	8	—	255	—	19	40	145	60
57	Szigetvár	—	17	22	680	—	—	—	—	5	10	4	40	68	—
58	Szolnok	1	183	39	104	11	17	—	40	54	90	7	80	10	40
59	Szombathely	—	—	5	56	—	—	—	—	—	—	1	—	5	60
60	Temesvár	849	2606	845	1514	271	13	339	60	781	80	169	—	151	40
61	Torda	6	41	4	—	4	66	2	40	12	30	—	80	—	—
62	Törökszentmiklós	17	18	19	1156	16	59	6	80	5	40	3	80	115	60
63	Tótkomlós	—	41	—	11	5	10	—	—	12	30	—	—	1	10
64	Ujpest	18	1222	443	231	38	15	7	20	366	60	88	60	23	10
65	Ujverbász	—	—	—	—	11	62	—	—	—	—	—	—	—	—
66	Ujvidék	—	89	6	182	6	77	—	—	26	70	1	20	18	20
67	Vác	8	550	89	65	45	24	3	20	165	—	17	80	6	50
68	Zalaegerszeg	11	620	308	81	42	96	4	40	186	—	61	60	8	10
69	Zenta	—	—	—	1259	10	65	—	—	—	—	—	—	125	90
70	Zombor	73	232	104	180	73	81	29	20	69	60	20	80	18	—
71	Zsombolya	1	16	4	17	—	—	—	40	4	80	—	80	1	70
	Összesen	8348	60882	24598	34035	3234	10	3339	20	18264	60	4919	60	3403	50
		127863													

Folyó szám	Beiratási díjak és tagkönyvekből à 70 fillér K	f	Pótlókönyvekből à 30 fill. K	f	Különjárulékokból K	f	Pártoló tagdíjakból K	f	Ünnepély és tánciskolai bevételek K	f	A központtól K	f	Egyéb bevételek K	f	Összesen K	f
1	106	40	—	30	—	—	—	—	169	06	124	—	12	38	1058	51
2	2	80	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	52	52
3	2	10	—	—	—	—	—	—	185	64	—	—	—	—	225	46
4	51	80	—	60	—	—	—	—	—	—	30	—	56	37	1076	51
5	40	60	—	—	—	—	—	—	36	76	—	—	—	—	575	71
6	1011	50	12	—	1832	32	9	—	3957	64	—	—	219	96	20116	43
7	37	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	299	70
8	15	40	—	—	18	80	—	—	—	—	—	—	—	12	229	99
9	37	10	—	—	—	—	—	—	80	46	—	—	225	20	1584	70
10	5	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	71
11	102	90	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	14	—	872	16
12	10	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	34
13	35	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	11	45	334	03
14	9	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	226	33
15	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	50	373	96
16	75	60	—	—	—	—	—	—	131	67	—	—	41	58	1029	30
17	13	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	24	34	54
18	9	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	80
19	43	40	—	—	—	—	—	—	12	60	—	—	59	44	319	42
20	17	50	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	32	60
21	78	40	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	589	61
22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	02
23	27	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	292	84
24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	48
25	52	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	04	566	59
26	121	80	—	—	—	—	—	—	1357	90	—	—	118	24	2495	77
27	11	90	—	—	—	—	—	—	53	89	—	—	5	—	243	85
28	39	90	—	30	—	—	—	—	432	30	—	—	1	20	756	84
29	12	60	—	60	—	—	1	—	—	—	12	—	—	40	130	74
30	32	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	106	—
31	57	40	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	7	24	568	53
32	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	39
33	25	90	—	—	—	—	42	—	—	—	—	—	—	—	133	60
34	158	90	3	90	—	—	—	—	—	—	—	—	128	43	1577	07
35	17	50	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	10	60	184	80
36	17	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	30
37	25	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	254	90
38	23	80	—	—	21	76	—	—	—	—	—	—	5	44	78	20
39	14	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52	22	150	42
40	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29	70
41	163	10	1	50	—	—	—	—	382	61	55	—	350	09	1835	94
42	54	60	—	—	—	—	—	—	72	94	—	—	—	—	228	14
43	57	40	—	30	—	—	6	—	687	88	—	—	11	37	954	55
44	16	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	169	55
45	35	—	—	—	31	86	—	—	259	10	—	—	9	80	701	19
46	31	50	—	—	—	—	—	—	—	—	69	—	15	66	451	18
47	42	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	260	26
48	1	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	40	25	61
49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	28
50	64	40	—	—	—	—	—	—	441	86	—	—	124	28	1197	95
51	14	70	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	98	186	16
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	72
53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	09
54	85	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	14	700	89
55	18	20	—	—	—	—	—	—	134	15	—	—	2	88	551	33
56	55	30	—	—	—	—	—	—	504	34	32	—	2	—	1212	69
57	33	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	111	10
58	7	70	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	108	37
59	11	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	50
60	125	30	—	60	—	—	—	—	—	—	120	—	3	24	1962	07
61	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	23	86
62	25	20	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	10	24	188	63
63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	24	24	74
64	46	20	—	—	—	—	—	—	263	80	—	—	18	22	851	87
65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	62
66	15	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	08	68	35
67	9	10	—	—	—	—	—	—	40	20	—	—	11	—	298	04
68	23	80	—	—	—	—	—	—	318	83	—	—	23	40	669	09
69	20	30	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	15	23	172	38
70	19	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	231	01
71	10	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	20
Összesen	3381	70	20	70	1904	74	66	—	9533	63	525	—	1600	96	50213	73

Kiadá

Folyó szám	Munkanélküli segélyek: I. o. K	f	II. o. K	f	III. o. K	f	IV. o. K	f	Utassegélyre K	f	Költözködési segélyre K	f	Rendkivüli segélyre K	f	Jogvédelemre K	f
1	20	—	80	—	24	—	—	—	9	—	8	—	40	—	—	—
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	30	—	28	—	—	—	16	—	—	—	16	—	80	—	—	—
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	50	68	25
6	20	—	680	82	24	—	—	—	171	06	81	85	14	—	—	—
7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	—	36	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	—	—	45	—	—	—	16	—	2	—	—	—	6	—	57	18
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	3	—	—	—
14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
16	—	—	32	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—
17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	60
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	—	—	24	—	—	—	—	—	1	24	—	—	—	—	17	02
22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—
26	—	—	76	—	—	—	—	—	21	—	—	—	—	—	140	64
27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	—	—	9	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	—	—	56	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	39	39
32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	—	—	8	—	—	—	—	—	4	53	—	—	10	—	—	—
35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	—	—	71	—	—	—	—	—	16	—	—	—	4	44	—	—
42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
43	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
44	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
45	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	4	—	—	—
46	—	—	96	—	—	—	—	—	7	40	—	—	—	—	—	—
47	—	—	—	—	—	—	—	—	8	10	—	—	—	—	—	—
48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	—	—	27	—	—	—	—	—	4	—	—	—	7	—	—	—
51	20	—	16	—	—	—	—	—	4	72	—	—	—	—	—	—
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	—	—	56	—	—	—	—	—	3	86	—	—	—	—	30	10
55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	—	—	50	—	—	—	16	—	2	—	—	—	10	—	—	—
57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
58	—	—	16	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—
59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
60	—	—	83	—	—	—	—	—	5	24	—	—	—	—	35	70
61	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	9	32
65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	5	10	9	60
67	—	—	18	—	—	—	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—
68	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—
69	—	—	—	—	—	—	—	—	3	10	—	—	—	—	—	—
70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	—	—
71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	90	—	1547	82	48	—	64	—	301	25	105	85	220	04	424	80

Folyó szám	Oktatás és hirlap-előfizetés K	f	Könyvtárra K	f	Házbér K	f	Fütés, világitás és takaritás K	f	Személyi kiadás K	f	Nyomtatványok, iroda- és postaköltség K	f	Leltári kiadások K	f
1	4	20	9	—	123	54	—	—	38	—	38	59	25	—
2	—	—	—	—	14	04	—	—	—	—	1	90	—	—
3	8	20	—	—	—	—	—	—	—	—	1	04	40	—
4	53	69	64	60	—	—	14	—	—	—	39	48	—	—
5	13	50	—	—	202	18	—	—	—	—	3	10	—	—
6	781	60	545	95	3309	25	770	85	1668	90	102	97	114	11
7	38	36	—	—	—	—	—	—	—	—	1	02	—	—
8	—	—	—	—	101	71	—	—	—	—	4	10	—	—
9	70	80	—	—	221	—	4	80	32	—	8	13	5	—
10	20	80	—	—	—	—	—	—	—	—	1	66	—	—
11	—	—	2	80	183	76	—	—	—	—	18	99	—	—
12	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	5	48	—	—
13	1	75	—	—	71	60	—	—	—	—	14	60	—	—
14	24	—	—	—	14	22	—	—	—	—	2	30	—	—
15	4	60	21	66	57	36	—	—	—	—	13	50	4	—
16	52	12	70	60	—	—	44	—	—	—	94	92	—	—
17	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	2	54	—	—
18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	28	80	—	—	—	—	81	24	—	—	11	79	—	—
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	11	20	—	—	104	92	—	—	—	—	41	33	—	—
22	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	4	—	5	80	92	—	—	—	—	—	9	85	—	—
24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	88	—	—
25	36	—	—	—	—	—	1	60	—	—	4	25	—	—
26	—	—	—	90	346	32	—	—	—	—	30	32	63	88
27	22	—	15	40	90	—	8	64	—	—	7	39	—	—
28	6	—	56	42	—	—	5	—	14	—	13	19	—	—
29	12	—	—	—	18	34	—	—	—	—	5	50	—	—
30	—	—	—	—	22	40	—	—	—	—	5	39	—	—
31	8	—	1	90	111	—	—	—	—	—	7	32	—	—
32	—	—	7	20	—	—	—	—	—	—	2	02	5	—
33	1	70	—	—	20	—	—	—	—	—	10	04	17	60
34	58	10	109	—	250	—	31	53	—	—	98	38	—	—
35	—	—	—	90	—	—	—	—	—	—	4	39	43	80
36	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	2	56	—	—
37	—	—	6	90	72	—	—	—	11	—	—	—	—	—
38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	79	—	—
39	2	40	—	—	70	—	27	86	—	—	15	70	20	—
40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	88	—	—
41	81	40	68	90	399	96	151	71	—	—	16	53	—	—
42	12	—	3	38	42	—	11	18	—	—	7	90	—	—
43	18	12	1	50	80	40	—	—	—	—	12	86	—	—
44	8	—	—	—	35	—	—	—	—	—	17	—	—	—
45	—	—	8	70	185	36	—	—	—	—	52	33	—	—
46	23	82	—	—	48	—	—	—	—	—	16	81	—	—
47	11	38	—	—	5	—	5	10	—	—	13	54	—	—
48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
50	44	—	7	50	192	—	—	—	45	—	12	40	—	—
51	2	40	—	—	34	—	—	—	—	—	3	30	—	—
52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	22	40	5	80	160	60	—	—	—	—	29	40	—	—
55	—	—	29	48	96	—	12	63	—	—	3	73	2	80
56	30	50	9	50	30	—	—	—	—	—	52	49	17	—
57	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	58	—	—
58	10	20	2	64	—	—	—	—	—	—	6	79	—	—
59	1	—	—	—	1	02	—	—	—	—	—	38	—	—
60	38	—	128	60	115	—	21	60	322	—	75	57	10	—
61	2	40	—	—	6	—	1	48	—	—	2	84	—	—
62	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	5	77	—	—
63	5	60	—	—	—	—	—	—	—	—	2	70	—	—
64	28	80	—	—	95	70	—	—	6	—	21	72	—	—
65	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
66	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	3	98	—	—
67	2	20	3	20	32	76	—	—	—	—	2	16	70	—
68	—	—	93	22	108	—	—	—	—	—	8	06	—	—
69	—	—	1	10	65	—	—	62	—	—	7	32	—	—
70	13	40	—	—	37	20	—	—	—	—	11	40	—	—
71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	1684	44	1282	55	7329	64	1193	84	2136	90	1033	85	438	19

Folyó szám	Utiköltség és agitáció K	f	Ünnepély és táncIskola K	f	Központnak beküldött K	f	Központnak kölcsön-visszafizetés K	f	Egyéb kiadások K	f	Összesen K	f	Pénztári maradvány K	f
1	2	—	17	—	544	42	—	—	36	20	1018	95	39	56
2	—	—	—	—	30	88	—	—	—	—	46	82	5	70
3	—	—	100	46	21	54	—	—	—	14	171	38	54	08
4	13	50	—	—	411	68	—	—	47	50	814	45	262	06
5	—	—	27	60	241	53	—	—	—	—	557	66	18	05
6	191	79	1985	56	7325	62	—	—	281	65	18069	98	2046	45
7	—	—	—	—	196	54	—	—	—	—	235	92	63	78
8	—	—	—	—	113	24	—	—	—	—	219	05	10	94
9	—	—	66	—	673	06	—	—	34	90	1152	69	432	01
10	—	—	—	—	32	15	—	—	—	—	54	61	21	10
11	5	—	—	—	483	54	—	—	2	35	822	62	49	54
12	—	—	—	—	40	36	—	—	—	—	60	84	8	50
13	—	—	—	—	175	50	—	—	42	34	311	79	22	24
14	—	—	6	—	109	42	—	—	—	—	155	94	70	39
15	13	80	—	—	217	84	—	—	18	30	353	06	20	90
16	—	—	2	—	374	13	—	—	311	39	986	16	43	14
17	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	34	54	—	—
18	—	—	—	—	15	80	—	—	—	—	15	80	—	—
19	—	—	—	—	169	04	—	—	21	23	318	70	—	72
20	—	—	—	—	31	64	—	—	—	—	31	64	—	96
21	—	—	—	—	334	64	—	—	4	—	538	35	51	26
22	—	—	—	—	—	—	—	—	5	02	5	02	—	—
23	—	—	—	—	170	06	—	—	3	—	284	71	8	13
24	—	—	—	—	—	—	—	—	1	60	2	48	—	—
25	—	—	—	—	259	14	—	—	2	08	354	07	212	52
26	—	—	712	54	552	16	—	—	551	45	2495	21	—	56
27	—	—	—	—	77	36	—	—	1	—	221	79	22	06
28	12	50	345	09	138	94	—	—	24	70	615	84	141	—
29	5	—	—	—	66	68	—	—	6	36	125	88	4	86
30	—	—	—	—	76	40	—	—	—	—	104	19	1	81
31	—	—	—	—	311	57	—	—	8	—	559	18	9	35
32	4	—	—	—	23	88	—	—	2	30	44	40	13	99
33	—	—	—	—	65	32	—	—	—	—	114	66	18	94
34	—	—	—	—	871	48	—	—	83	88	1524	91	52	16
35	—	—	—	—	96	82	15	—	16	20	177	11	7	69
36	—	—	—	—	38	98	—	—	—	—	46	54	6	76
37	—	—	—	—	145	17	—	—	19	83	254	90	—	—
38	—	—	—	—	40	02	—	—	—	—	41	81	36	39
39	—	—	—	—	—	—	—	—	6	80	142	76	7	66
40	—	—	—	—	4	64	—	—	—	—	15	52	14	18
41	—	—	240	74	668	54	—	—	72	06	1791	28	44	66
42	20	—	—	—	115	88	—	—	5	14	227	48	—	66
43	—	—	531	91	169	30	—	—	29	08	846	14	108	38
44	—	—	—	—	106	64	—	—	1	20	168	87	—	71
45	—	—	184	34	192	71	—	—	47	12	678	56	22	63
46	—	—	—	—	186	50	—	—	50	76	429	29	21	89
47	13	19	—	—	160	39	—	—	11	91	228	61	31	65
48	—	—	—	—	13	34	—	—	—	—	13	34	12	27
49	—	—	—	—	75	28	—	—	—	—	75	28	—	—
50	—	—	96	12	349	30	—	—	128	62	912	94	285	01
51	—	—	—	—	80	20	—	—	13	20	173	82	12	34
52	—	—	—	—	—	—	—	—	2	72	2	72	—	—
53	—	—	—	—	—	—	—	—	21	09	21	09	—	—
54	—	—	—	—	352	60	—	—	34	60	695	36	5	53
55	6	16	—	—	170	56	—	—	6	—	327	36	223	97
56	6	—	436	48	457	06	—	—	18	87	1135	90	76	79
57	—	—	—	—	80	10	—	—	3	27	107	95	3	15
58	—	—	—	—	47	64	—	—	—	56	86	83	21	54
59	—	—	—	—	15	86	—	—	—	—	18	26	—	24
60	74	40	—	—	908	26	—	—	133	13	1950	50	11	57
61	—	—	—	—	10	08	—	—	—	—	22	80	1	06
62	4	—	—	—	104	—	—	—	18	—	156	77	31	86
63	—	—	—	—	8	04	—	—	7	—	23	34	1	40
64	6	—	225	35	337	26	—	—	16	—	756	15	95	72
65	—	—	—	—	11	62	—	—	—	—	11	62	—	—
66	—	—	—	—	27	12	—	—	—	15	61	95	6	40
67	4	20	—	—	104	04	—	—	3	60	244	16	53	88
68	—	—	262	—	175	96	—	—	6	—	657	24	11	85
69	—	—	—	—	95	14	—	—	—	10	172	38	—	—
70	—	—	—	—	102	86	—	—	14	—	192	86	38	15
71	—	—	—	—	15	12	—	—	—	—	15	12	3	08
Összesen	381	54	5239	19	19644	60	15	—	2176	40	45307	90	4905	83
					19659	60								